

WP3 – Πακέτο Κατάρτισης με βάση την προσομοίωση

Τίτλος ενότητας: Ενότητα 3: Δημιουργώντας δημόσιους χώρους φιλικούς προς τους νέους

Εισαγωγή στην ενότητα

Αυτή η ενότητα αποτελεί μέρος του Πακέτου Κατάρτισης με βάση την προσομοίωση του έργου ACT4DYS (WP3), το οποίο αναπτύχθηκε με σκοπό την ενδυνάμωση των εργαζομένων με νέους και των εκπαιδευτών/τριών νεολαίας, ώστε να αναλάβουν ενεργό ρόλο διαμεσολαβητή στη δημιουργία συμπεριληπτικών και βιώσιμων αστικών περιβαλλόντων για τα άτομα με αναπηρία.

Η Ενότητα 3 (Δημιουργώντας δημόσιους χώρους φιλικούς προς τους νέους) στηρίζεται στις βάσεις που τέθηκαν στις προηγούμενες ενότητες και στρέφει την προσοχή σε μία από τις πιο εμφανείς και καθημερινές διαστάσεις της αστικής ζωής: τον δημόσιο χώρο. Τα πάρκα, οι δρόμοι, οι πλατείες και οι χώροι αναψυχής δεν είναι απλώς φυσικά περιβάλλοντα – διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο οι νέοι κινούνται, αλληλεπιδρούν, αισθάνονται ασφάλεια και βιώνουν το αίσθημα του ανήκειν στις κοινότητές τους. Όταν αυτοί οι χώροι δεν σχεδιάζονται με τρόπο που να προάγει τη συμπερίληψη, μπορούν να ενισχύσουν τον αποκλεισμό, ιδίως για τους νέους με αναπηρία και για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτες συνθήκες.

Η παρούσα ενότητα εξετάζει πώς οι δημόσιοι χώροι μπορούν να μετατραπούν σε συμπεριληπτικά, προσβάσιμα και συν-δημιουργούμενα περιβάλλοντα, στα οποία οι νέοι δεν λειτουργούν ως παθητικοί χρήστες, αλλά ως ενεργοί συντελεστές στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, σχεδιασμού και μετασχηματισμού.

Σε ποιους απευθύνεται αυτή η ενότητα;

Αυτή η ενότητα έχει σχεδιαστεί για εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, εκπαιδευτές/τριες, εκπαιδευτικούς και επαγγελματίες που υποστηρίζουν τους νέους στην πρόσβαση και τη διαμόρφωση των αστικών περιβαλλόντων. Αφορά επίσης όσους εργάζονται στους τομείς της κοινοτικής ανάπτυξης, της συμμετοχής, της συνηγορίας ή των διαδικασιών τοπικού σχεδιασμού. Δεν απαιτείται προηγούμενη γνώση στον τομέα του αστικού σχεδιασμού ή της αρχιτεκτονικής. Η ενότητα έχει δημιουργηθεί ειδικά για επαγγελματίες που επιθυμούν να κατανοήσουν τις συμμετοχικές προσεγγίσεις και να τις εφαρμόσουν στην πράξη στο πλαίσιο της εργασίας με νέους.

Τι θα μάθετε;

Με την ολοκλήρωση της παρούσας ενότητας, θα είστε σε θέση να:

- Εξηγείτε βασικές έννοιες του συμμετοχικού αστικού σχεδιασμού, όπως ο συν-σχεδιασμός, η συνδημιουργία και η επιστήμη των πολιτών·
- Κατανοείτε πώς λειτουργούν τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια (Urban Living Labs – ULL) ως πραγματικά περιβάλλοντα για συνεργατικό πειραματισμό·
- Προσδιορίζετε και να εφαρμόζετε συμμετοχικά εργαλεία, όπως χαρτογράφηση, παραγωγικές εργαλειοθήκες, εργαλεία βιωματικής διερεύνησης, πρωτότυπα και παιχνίδια σοβαρού σκοπού·
- Αναλύετε τους δημόσιους χώρους από την οπτική της συμπερίληψης και της προσβασιμότητας, εντοπίζοντας τα εμπόδια που επηρεάζουν τους νέους, ειδικά εκείνους με αναπηρία·
- Περιγράφετε πώς οι νέοι μπορούν να ενεργήσουν ως συνδημιουργοί δημόσιων χώρων, και όχι ως παθητικοί χρήστες·
- Συνδέετε τοπικές πρωτοβουλίες με ευρύτερα πλαίσια, όπως το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (New European Bauhaus – NEB) και τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ιδιαίτερα τον ΣΒΑ 11)·
- Εφαρμόζετε μεθόδους συν-σχεδιασμού και συμμετοχικής προσέγγισης σε ένα συνεργατικό πλαίσιο·
- Διευκολύνετε την ομαδική εργασία, την επικοινωνία και τις συμπεριληπτικές διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε ομαδικές συνθήκες.

Πώς είναι δομημένη αυτή η ενότητα;

Η ενότητα είναι οργανωμένη σε τέσσερα αλληλένδετα μέρη:

- Θεωρητικές γνώσεις – βασικές έννοιες όπως ο συμμετοχικός αστικός σχεδιασμός, ο συν-σχεδιασμός και η συνδημιουργία, τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια, το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και ο Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης 11.
- Πρακτικές γνώσεις και μελέτες περίπτωσης – πραγματικά παραδείγματα από ευρωπαϊκά πλαίσια που καταδεικνύουν τη συμμετοχή των νέων στον μετασχηματισμό του δημόσιου χώρου, με έμφαση στη συμπερίληψη και την προσβασιμότητα·
- Σενάριο προσομοίωσης – μια συνεργατική άσκηση με βάση ρόλους, όπου οι συμμετέχοντες αναλαμβάνουν τους ρόλους του Αστικού σχεδιαστή, του Συνηγόρου για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, του Εκπροσώπου των νέων και του Συνηγόρου Περιβάλλοντος, προκειμένου να συν-σχεδιάσουν βελτιώσεις για έναν δημόσιο χώρο·
- Πόροι – γλωσσάριο, βιβλιογραφία, οδηγίες συντονισμού και σύνδεσμοι προς περαιτέρω εργαλεία και εκπαιδευτικό υλικό.

Η θέση της ενότητας στο ευρύτερο Πακέτο Κατάρτισης

Αυτή η ενότητα είναι η τρίτη από τις τέσσερις ενότητες του Πακέτου Κατάρτισης ACT4DYS. Βασίζεται στις προηγούμενες ενότητες: Ενότητα 1: Κατανοώντας το αστικό περιβάλλον: Εφαρμογή του Καθολικού Σχεδιασμού και στην Ενότητα 2: Βελτιώνοντας τα εναλλακτικά μέσα μεταφοράς: Ενθάρρυνση βιώσιμων πρακτικών, ενώ προετοιμάζει τους συμμετέχοντες για την Ενότητα 4: Εργαλείο Ελέγχου Αστικής Ανάπτυξης. Συνολικά, οι τέσσερις ενότητες παρέχουν ένα ολοκληρωμένο και πρακτικό πλαίσιο για την υποστήριξη των εργαζομένων νεολαίας στην ανάπτυξη αστικών περιβαλλόντων χωρίς αποκλεισμούς για τα άτομα με αναπηρία. Όπως και όλες οι ενότητες του πακέτου, το περιεχόμενο έχει αξιολογηθεί από το Ευρωπαϊκό Φόρουμ Ατόμων με Αναπηρία (European Disability Forum – EDF) προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμόρφωση με τα πρότυπα προσβασιμότητας και συμπερίληψης, συμπεριλαμβανομένων των αρχών του Καθολικού Σχεδιασμού για τη Μάθηση (UDL) και των Οδηγιών Προσβασιμότητας Περιεχομένου Ιστού (WCAG) 2.2.

Η ενότητα αναπτύχθηκε από το PM.

Το παρόν σενάριο διατίθεται υπό την [άδεια Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Ενότητα 3 – ΘΕΩΡΗΤΙΚΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

1. Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους και οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης

1.1 Τι είναι το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους;

Το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (New European Bauhaus – NEB) είναι μια πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που ξεκίνησε το 2020 από την Ursula von der Leyen στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας. Το όνομά του παραπέμπει στο πολιτιστικό και καλλιτεχνικό κίνημα Μπάουχαους των αρχών του 20^{ού} αιώνα, το οποίο, στη Γερμανία της δεκαετίας του 1920, υποστήριζε ότι ο σχεδιασμός πρέπει να είναι λειτουργικός, καλαίσθητος και προσβάσιμος σε όλους. Η σύγχρονη εκδοχή αντλεί έμπνευση από το ίδιο πνεύμα, αλλά με μια ευρύτερη αποστολή: να μετασχηματίσει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε, κατασκευάζουμε και κατοικούμε στους χώρους μας – έτσι ώστε αυτός ο μετασχηματισμός να είναι ταυτόχρονα βιώσιμος, συμπεριληπτικός και αισθητικά ουσιαστικός. Το NEB βασίζεται σε τρεις θεμελιώδεις αξίες:

Βιωσιμότητα: μείωση του περιβαλλοντικού αντικτύπου, χρήση κυκλικών υλικών, ενσωμάτωση λύσεων βασισμένων στη φύση

Συμπερίληψη: διασφάλιση της προσβασιμότητας των χώρων και των σχεδιαστικών διαδικασιών σε όλους, ανεξάρτητα από την καταγωγή, τις ικανότητες ή την κοινωνικοοικονομική τους κατάσταση

Αισθητική: Η αναγνώριση της αισθητικής και πολιτιστικής ποιότητας του δομημένου περιβάλλοντος ως ουσιαστικού στοιχείου της ποιότητας ζωής.

Στην πράξη, το NEB δεν απευθύνεται μόνο σε αρχιτέκτονες ή αστικούς σχεδιαστές. Είναι μια γλώσσα και ένα πλαίσιο που δίνει τη δυνατότητα στους νέους να αναλάβουν και να συντονίσουν πρωτοβουλίες – ακόμη και τις πιο μικρές και τοπικές. Όταν υποστηρίζετε τους νέους να προτείνουν βελτιώσεις σε έναν δημόσιο χώρο, εφαρμόζετε στην πράξη τις αρχές του NEB.

Πρακτικό παράδειγμα έργου NEB · Youth4Bauhaus

Πορτογαλία, Βέλγιο, Ρουμανία, Σλοβενία

Το ευρωπαϊκό έργο Youth4Bauhaus, που ξεκίνησε το 2022 με την υποστήριξη του προγράμματος Erasmus+, έφερε σε επαφή τις πόλεις Μπράγκα, Βουκουρέστι, Γάνδη και Κόσιτσε για να συζητήσουν τις αστικές, περιβαλλοντικές και πολιτιστικές δυναμικές των πόλεων. Κατά τη διάρκεια τριών ετών, 80 μαθητές και 9 εκπαιδευτικοί – μεταξύ των οποίων νέοι με αναπηρία και διαταραχές του φάσματος του αυτισμού – ανέπτυξαν πρακτικές συμμετοχής και συνδημιουργίας σε δημόσιους χώρους, δοκιμάζοντάς τις σύμφωνα με τις αρχές του NEB: συμπερίληψη, βιωσιμότητα και

αισθητική. Τα αποτελέσματα έχουν δημοσιοποιηθεί: ένα εγχειρίδιο συμμετοχικών πρακτικών για τη δημιουργία βιώσιμων δημόσιων χώρων, ένας οδηγός συμπερίληψης και ένα εκπαιδευτικό εγχειρίδιο για το Minecraft – επιτρέποντας σε οποιονδήποτε να έχει ελεύθερη πρόσβαση στα εργαλεία και τις μεθοδολογίες που χρησιμοποιήθηκαν.

Πηγή: <https://www.collectiveup.be/project/youth4bauhaus>

Πρόγραμμα: Συμπράξεις συνεργασίας Erasmus+

Για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας: Το NEB δεν απευθύνεται μόνο σε αρχιτέκτονες ή αστικούς σχεδιαστές. Πρόκειται για μια γλώσσα και ένα πλαίσιο που επιτρέπει στις πρωτοβουλίες υπό την ηγεσία των νέων –ακόμη και στις πιο μικρές και τοπικές– να συνδεθούν με ένα ευρύτερο ευρωπαϊκό όραμα. Όταν μια ομάδα νέων σχεδιάζει από κοινού έναν κήπο στη γειτονιά ή μετατρέπει έναν εγκαταλελειμμένο χώρο σε σημείο συνάντησης, στην πραγματικότητα εφαρμόζει τις αρχές του NEB.

1.2 Τι είναι οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης;

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) είναι 17 παγκόσμιοι στόχοι που υιοθετήθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 2015 στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Υπογράφηκαν από 193 χώρες, συμπεριλαμβανομένων όλων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ΣΒΑ καλύπτουν τομείς όπως η μείωση της φτώχειας, η υγεία, η εκπαίδευση, η ισότητα των φύλων, η κλιματική αλλαγή, η βιοποικιλότητα και –σε σχέση με την παρούσα ενότητα– οι βιώσιμες πόλεις και κοινότητες.

1.3 ΣΒΑ 11 – Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες

Ο ΣΒΑ 11 αποσκοπεί στο να κάνει τις πόλεις και τους ανθρώπινους οικισμούς συμπεριληπτικούς, ασφαλείς, ανθεκτικούς και βιώσιμους. Μεταξύ των επιμέρους στόχων του, οι ακόλουθοι έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη συνεργασία με νέους στον σχεδιασμό των δημόσιων χώρων:

Στόχος	Τι σημαίνει αυτό στην πράξη
11.1	Πρόσβαση σε επαρκή στέγαση και βασικές υπηρεσίες για όλους
11.3	Χωρίς αποκλεισμούς και συμμετοχική αστικοποίηση, με ποιοτικό σχεδιασμό
11.7	Καθολική πρόσβαση σε πράσινους, ασφαλείς και χωρίς αποκλεισμούς δημόσιους χώρους
11.β	Πολιτικές αστικής ανθεκτικότητας και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή

Ο ΣΒΑ 11 αναγνωρίζει ότι οι δημόσιοι χώροι δεν είναι ουδέτεροι: ο σχεδιασμός, η τοποθεσία και η διαχείρισή τους έχουν άμεσο αντίκτυπο στην υγεία, την ασφάλεια, την ευημερία και το αίσθημα του ανήκειν – ιδίως για ομάδες που συχνά αποκλείονται, όπως οι νέοι με αναπηρία, οι νέοι σε καταστάσεις κοινωνικοοικονομικής ευπάθειας και οι μεταναστευτικοί πληθυσμοί.

1.4 Η σχέση μεταξύ του NEB, του ΣΒΑ 11 και της συμμετοχής των νέων

Ο NEB και ο ΣΒΑ 11 αλληλοσυμπληρώνονται: ενώ ο ΣΒΑ 11 ορίζει τι επιδιώκουμε να επιτύχουμε (πόλεις χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμες), ο NEB προτείνει πώς να φτάσουμε εκεί – μέσω συνεργατικών, καλαίσθητων και δίκαιων διαδικασιών σχεδιασμού.

Η συμμετοχή των νέων αποτελεί βασικό παράγοντα που συνδέει αυτά τα δύο στοιχεία. Όταν οι νέοι συμμετέχουν ως συνδημιουργοί (και όχι απλώς ως παθητικοί χρήστες ή δικαιούχοι), οι δημόσιοι χώροι που προκύπτουν τείνουν να είναι:

- πιο κατάλληλοι για τις πραγματικές ανάγκες των χρηστών
- πιο βιώσιμοι, επειδή υπάρχει μεγαλύτερη αίσθηση του ανήκειν και της συλλογικής ευθύνης
- πιο συμπεριληπτικοί, επειδή αντανακλούν διαφορετικές οπτικές από την αρχή της διαδικασίας

Πρωτοβουλίες όπως [to Youth4Bauhaus](#) καταδεικνύουν ακριβώς αυτή τη σύνδεση: νέοι από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες κλήθηκαν να επανασχεδιάσουν παραμελημένους χώρους στις γειτονιές τους, εφαρμόζοντας τις αρχές του NEB και συμβάλλοντας άμεσα στους επιμέρους στόχους του ΣΒΑ 11.

2. Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια – Η θεωρία στην πράξη

Αν και ο NEB και ο ΣΒΑ 11 συμβάλλουν στον καθορισμό του οράματος για πιο συμπεριληπτικούς, βιώσιμους και ουσιαστικούς αστικούς χώρους, παραμένει ένα σημαντικό ερώτημα: Πώς μπορούν αυτές οι αρχές να μετατραπούν σε συγκεκριμένες δράσεις σε τοπικό επίπεδο;

Το μοντέλο των Αστικών Ζωντανών Εργαστηρίων (Urban Living Labs – ULL) έχει αναδειχθεί ως μια πολλά υποσχόμενη προσέγγιση σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια είναι συνεργατικά περιβάλλοντα όπου διαφορετικοί φορείς συγκεντρώνονται για να σχεδιάσουν και να δοκιμάσουν λύσεις σε πραγματικά αστικά περιβάλλοντα. Αυτοί οι χώροι μπορεί να περιλαμβάνουν δρόμους, πάρκα, γειτονιές ή πανεπιστημιούπολεις. Αντί οι ιδέες να αναπτύσσονται σε απομονωμένο περιβάλλον, τα ULL δημιουργούν ευκαιρίες για πειραματισμό και δοκιμή λύσεων στους ίδιους τους χώρους όπου πρόκειται τελικά να εφαρμοστούν.

Τα ULL συνήθως συγκεντρώνουν ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων μερών, όπως δήμους, ερευνητές, εταιρείες, κοινοτικές οργανώσεις και κατοίκους. Αντί να σχεδιάζει λύσεις εξ αποστάσεως, αυτή η προσέγγιση δίνει έμφαση στον πειραματισμό και τη συνεργασία σε πραγματικά πλαίσια.

Η προσέγγιση αυτή αντανακλά μια ευρύτερη αλλαγή στη φιλοσοφία του σχεδιασμού: από τον σχεδιασμό για τους χρήστες στον σχεδιασμό μαζί με τους χρήστες. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, οι πολίτες και τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα μέρη δεν περιορίζονται απλώς στον ρόλο των συμβουλευόμενων· συμμετέχουν ως ισότιμοι εταίροι σε όλα τα στάδια της διαδικασίας. Συμβάλλουν στον εντοπισμό των προβλημάτων, στη διαμόρφωση ενός κοινού οράματος για το μέλλον και στον σχεδιασμό των παρεμβάσεων που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή και το περιβάλλον τους.

Κοινή γλώσσα σχεδιασμού: «Εργαλεία δημιουργίας»

Για να είναι αποτελεσματική η συνδημιουργία, οι συμμετέχοντες χρειάζονται κατάλληλους τρόπους και εργαλεία για να επικοινωνούν με σαφήνεια τις ιδέες τους, παρά τις διαφορές στο υπόβαθρο, τις εμπειρίες και το επίπεδο γνώσεων ή εξειδίκευσής τους. Μία από τις σημαντικότερες στρατηγικές είναι η χρήση «εργαλείων δημιουργίας» (make tools) – απτών αντικειμένων ή υλικών που βοηθούν τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τις ιδέες τους με οπτικό ή πρακτικό τρόπο.

Τα εργαλεία αυτά μπορεί να περιλαμβάνουν απλά υλικά, όπως κάρτες, χάρτες, αρθρωτά στοιχεία ή μικρά μοντέλα. Μέσα από τη χρήση τους, οι συμμετέχοντες μπορούν να αποτυπώνουν με απτό και οπτικό τρόπο τις σκέψεις, τις ανησυχίες και τις προσδοκίες τους, ώστε οι υπόλοιποι να μπορούν να τις παρατηρούν, να τις συζητούν και να ανταποκρίνονται σε αυτές.

Για παράδειγμα, σε ένα εργαστήριο, οι νέοι και οι νέες μπορούν να κατασκευάσουν ένα απλό μοντέλο που να αποτυπώνει πώς θα ήθελαν να αισθάνονται σε μια δημόσια πλατεία κατά τη διάρκεια της νύχτας ή να αναδιατάξουν αρθρωτά στοιχεία πάνω σε έναν χάρτη, προτείνοντας ασφαλέστερες διαδρομές μέσα σε ένα πάρκο.

Τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια ως διαρκείς πλατφόρμες

Τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια παρέχουν το περιβάλλον μέσα στο οποίο μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτού του είδους η συνδημιουργική εργασία. Σημαντικό είναι ότι δεν αποτελούν απλώς μεμονωμένα εργαστήρια ή απομονωμένες εκδηλώσεις. Αντίθετα, λειτουργούν ως διαρκείς πλατφόρμες ενσωματωμένες στην πόλη, όπου οι ενδιαφερόμενοι φορείς συναντώνται τακτικά για να διερευνήσουν κοινές προκλήσεις.

Πολλές ευρωπαϊκές πρωτοβουλίες –ιδιαίτερα εκείνες που επικεντρώνονται σε λύσεις βασισμένες στη φύση (Nature-Based Solutions – NBS) ή στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή– οργανώνουν διαδικασίες συνδημιουργίας μέσω ενός κύκλου Ζωντανού Εργαστηρίου (Living Lab cycle). Σε αυτή τη διαδικασία, οι συμμετέχοντες αρχικά διερευνούν από κοινού τις προκλήσεις, στη συνέχεια παράγουν ιδέες, αναπτύσσουν πρωτότυπες πιθανές λύσεις, τις δοκιμάζουν σε πραγματικές συνθήκες και, τέλος, αναστοχάζονται για τα αποτελέσματα.

Όταν εφαρμόζεται σε δημόσιους χώρους φιλικούς προς τους νέους, αυτή η προσέγγιση ενθαρρύνει τη συνεχή συνεργασία με τους νέους. Μπορούν να συμμετέχουν στον εντοπισμό προκλήσεων σε ένα πάρκο ή μια δημόσια πλατεία, να

σχεδιάσουν από κοινού μικρές παρεμβάσεις, να δοκιμάσουν τις αλλαγές επιτόπου και να συμβάλουν στη βελτίωση ή την επέκταση των λύσεων με την πάροδο του χρόνου. Με αυτόν τον τρόπο, τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια συμβάλλουν στον μετασχηματισμό των δημόσιων χώρων σε περιβάλλοντα που δεν είναι απλώς σχεδιασμένα για τις κοινότητες, αλλά διαμορφώνονται από κοινού με αυτές.

Ταυτόχρονα, η λογική της συνδημιουργίας δεν είναι μόνο διαδικαστική, αλλά και στρατηγική. Το «γιατί» της συνδημιουργίας μπορεί να συνοψιστεί σε τρεις βασικούς άξονες:

- Η προσέγγιση του κοινωνικού αντικτύπου: υποστηρίζει την ισότητα και την ευημερία, δίνοντας φωνή σε ομάδες που συχνά περιθωριοποιούνται στις διαδικασίες σχεδιασμού, όπως οι νέοι και οι μειονότητες.
- Η προσέγγιση του στρατηγικού αντικτύπου: η συνδημιουργία μπορεί να οδηγήσει σε πιο ισχυρές καινοτομίες, καθώς οι λύσεις υποβάλλονται σε δοκιμές αντοχής σε πρώιμο στάδιο και προσαρμόζονται σε πραγματικά πλαίσια, μειώνοντας έτσι τον κίνδυνο αποτυχίας.
- Η προσέγγιση της συνεργατικής συνέργειας: αξιοποιεί τη συλλογική νοημοσύνη, καθώς διαφορετικοί φορείς και ενδιαφερόμενα μέρη μοιράζονται γνώσεις, εμπειρίες και δημιουργικές ιδέες, οδηγώντας σε νέες οπτικές και λύσεις που κανένας μεμονωμένος συμμετέχων δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει μόνος του.

Για τους επαγγελματίες και τους εκπαιδευόμενους, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να έχουν κατά νου αυτόν τον «χρυσό κύκλο»: δεν εξετάζουμε μόνο το «πώς» της συνδημιουργίας, αλλά και το «γιατί» έχει σημασία για τη δημιουργία βιώσιμων και δίκαιων πόλεων.

2.1. Τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια ως χώροι πειραματισμού στην πραγματική ζωή

Τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια (ULL) μπορούν να περιγραφούν τόσο ως χώρος όσο και ως προσέγγιση. Ως χώρος, ένα ULL είναι μια γεωγραφικά ή θεσμικά οριοθετημένη περιοχή –για παράδειγμα, μια συγκεκριμένη γειτονιά, μια παραποτάμια περιοχή, ένα πανεπιστημιακό συγκρότημα ή ένα πρόγραμμα που καλύπτει ολόκληρη την πόλη– όπου οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να πειραματιστούν από κοινού. Ως προσέγγιση, αποτελεί ένα δομημένο πλαίσιο για την οργάνωση της συνεργατικής καινοτομίας σε πραγματικές συνθήκες. Τα ULL στοχεύουν στην αντιμετώπιση σύνθετων αστικών προκλήσεων –όπως η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η κινητικότητα, η ποιότητα του δημόσιου χώρου ή η κοινωνική συμπερίληψη– δοκιμάζοντας καινοτομίες στους ίδιους τους χώρους όπου πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, και όχι σε απομονωμένα εργαστηριακά περιβάλλοντα.

Για να λειτουργήσει αποτελεσματικά ένα ULL στην πράξη (και όχι μόνο στα χαρτιά), η βιβλιογραφία προσδιορίζει επτά στοιχεία που πρέπει να είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους. Σκεφτείτε τα ως τους «πυλώνες» που στηρίζουν τη διαδικασία: αν κάποιο από αυτά αποτύχει, το εργαστήριο χάνει τη σταθερότητά του. Δεν χρειάζεται να τα απομνημονεύσετε όλα, αλλά η κατανόησή τους θα σας βοηθήσει να προβλέψετε τι μπορεί να πάει καλά ή στραβά κατά την οργάνωση μιας πραγματικής συμμετοχικής διαδικασίας.

1. Διακυβέρνηση και διαχείριση – Πώς καθοδηγείται το εργαστήριο σε στρατηγικό και επιχειρησιακό επίπεδο: όραμα και πεδίο εφαρμογής, ρόλοι, λήψη αποφάσεων, διαχείριση κινδύνων και τρόπος ανταλλαγής γνώσεων κατά τη διάρκεια και μετά το πέρας του έργου.
2. Χρηματοδότηση και επιχειρηματικό μοντέλο – Πώς χρηματοδοτείται το εργαστήριο, πώς δημιουργείται και κατανέμεται η αξία, ποιος πληρώνει τι, και πώς θα διατηρηθεί η μακροπρόθεσμη συντήρηση και δέσμευση μετά τη λήξη της αρχικής χρηματοδότησης.
3. Αστικό πλαίσιο – Το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο υλοποιούνται οι καινοτομίες: χαρακτηριστικά του χώρου, το ιδιοκτησιακό καθεστώς, υπάρχουσες υποδομές, τρέχοντα σχέδια και άλλες δραστηριότητες που ενδέχεται να αλληλεπιδράσουν με το εργαστήριο.
4. Εστίαση στη λύση (συχνά «Λύσεις βασισμένες στη φύση») – Το είδος της καινοτομίας που αναπτύσσεται και οι προκλήσεις βιωσιμότητας που αντιμετωπίζει· οι στόχοι της λύσης, η αξία που συνδημιουργείται και ποιοι αναμένεται να ωφεληθούν.
5. Εταίροι και χρήστες – Τα διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη που εμπλέκονται μέσα από την οπτική της «τετραπλής έλικας»: δημόσιος τομέας, ιδιωτικός τομέας, ακαδημαϊκή/ερευνητική κοινότητα, καθώς και οι πολίτες ή η κοινωνία των πολιτών, με σαφή κίνητρα και ρόλους.
6. Προσέγγιση και μέθοδοι – Οι μέθοδοι συμμετοχής, τα εργαλεία συλλογής και ανάλυσης δεδομένων που χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια της

διαδικασίας, καθώς και οι αρχές που τα καθοδηγούν (όπως η διαφάνεια, η συμπερίληψη, η υπευθυνότητα και η δημιουργία αξίας).

7. Υποδομή ΤΠΕ – Το υλικό, το λογισμικό, τα δίκτυα και οι υποδομές δεδομένων που υποστηρίζουν την επικοινωνία, τη συμμετοχή, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση στο πλαίσιο του εργαστηρίου.

Συμβουλή: Δεν χρειάζεται να έχετε όλα τα στοιχεία έτοιμα πριν ξεκινήσετε. Τα περισσότερα ULL ξεκινούν με περιορισμένους πόρους και αναπτύσσονται με την πάροδο του χρόνου. Αυτό που έχει σημασία είναι να έχετε σαφή κατανόηση του πλαισίου, των συνεργατών και του τι θέλετε να μάθετε.

Αυτό που κάνει την προσέγγιση των ULL ξεχωριστή είναι η έντονη εστίασή της στις πραγματικές συνθήκες. Οι λύσεις δοκιμάζονται στα περιβάλλοντα όπου προορίζονται να εφαρμοστούν, γεγονός που σημαίνει ότι η ανατροφοδότηση βασίζεται σε πραγματικές συμπεριφορές, περιορισμούς και ευκαιρίες. Αυτός ο πειραματισμός σε πραγματικές συνθήκες βοηθά στην αποφυγή του συνηθισμένου προβλήματος της δημιουργίας λύσεων που λειτουργούν άψογα σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά αποτυγχάνουν όταν έρχονται αντιμέτωπες με την καθημερινή χρήση. Για τους εκπαιδευόμενους και τους επαγγελματίες, αυτό απαιτεί να λαμβάνουν υπόψη εξ αρχής ζητήματα όπως η εφαρμοσιμότητα, η συντήρηση και ο τρόπος με τον οποίο οι παρεμβάσεις θα βιώνονται με την πάροδο του χρόνου από διαφορετικές ομάδες – συμπεριλαμβανομένων των νέων, των ηλικιωμένων κατοίκων, των τοπικών επιχειρήσεων και των επισκεπτών.

2.2. Φάσεις, πλαίσια και κύκλος ζωής ενός ULL

Για τη δομή της διαδικασίας ULL χρησιμοποιούνται διάφορα συμπληρωματικά μοντέλα. Εδώ, εστιάζουμε σε ένα μοντέλο που είναι ιδιαίτερα χρήσιμο για τη διδασκαλία και τον σχεδιασμό μαθησιακών σεναρίων: το πλαίσιο των «5 I». Ωστόσο, υπάρχουν και άλλα μοντέλα (όπως το Double Diamond, ο κύκλος του Ζωντανού Εργαστηρίου ή το μοντέλο της συμμετοχικής έρευνας δράσης), τα οποία μπορούν να διερευνηθούν σε μεταγενέστερο στάδιο.

Το πλαίσιο των «5 I» (Inform, Inspire, Initiate, Implement, Impact), εστιάζει στη συνολική πορεία της δημιουργίας και της ωρίμανσης ενός ULL:

- Ενημέρωση (Inform) – Ανάπτυξη ικανοτήτων και ενημέρωση των ενδιαφερομένων μερών. Αυτό περιλαμβάνει εκπαίδευση σε συμμετοχικές μεθόδους, την παρουσίαση βασικών εννοιών της συνδημιουργίας και της αστικής βιωσιμότητας, καθώς και τη διευκρίνιση του τι είναι και τι δεν είναι ένα Ζωντανό Εργαστήριο.
- Έμπνευση (Inspire) – Παροχή κινήτρου στα ενδιαφερόμενα μέρη να συμμετάσχουν, μέσα από την παρουσίαση σχετικών παραδειγμάτων, επιτυχημένων πρακτικών και των πιθανών οφελών της συμμετοχής. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει ομιλίες που εμπνέουν, επισκέψεις σε τρέχοντα εργαστήρια ή την παρουσίαση ιστοριών και εμπειριών από άλλες πόλεις.

- Εκκίνηση (Initiate) – Εκκίνηση διαδικασιών από κοινού ανάπτυξης, για παράδειγμα δημιουργώντας ομάδες εργασίας, διοργανώνοντας τα πρώτα εργαστήρια και καθορίζοντας τα προβλήματα και τους στόχους μαζί με τα ενδιαφερόμενα μέρη.
- Εφαρμογή (Implement) – Συνδημιουργία και υλοποίηση συγκεκριμένων δράσεων, όπως πιλοτικά έργα ή πρωτότυπα σε πραγματικές συνθήκες, συνοδευόμενα από παρακολούθηση και επαναληπτικές προσαρμογές.
- Αντίκτυπος (Impact) – Αναστοχασμός σχετικά με τα αποτελέσματα, αξιολόγηση του αντικτύπου στη βιωσιμότητα και τη συμπερίληψη, καθώς και σχεδιασμός για την αναπαραγωγή, την επέκταση ή τη θεσμοθέτηση επιτυχημένων πρωτοβουλιών.

2.3. Συμμετοχή των πολιτών, επιστήμη των πολιτών και το επίπεδο της συμμετοχής

Η συμμετοχή των πολιτών στα ULL δεν αποτελεί απλό ζήτημα του τύπου «ναι/όχι». Είναι προτιμότερο να αντιμετωπίζεται ως ένα φάσμα διαφορετικών επιπέδων συμμετοχής. Το φάσμα αυτό εκτείνεται από την ελάχιστη εμπλοκή έως τον ισχυρό κοινό έλεγχο:

- Συμβολική συμμετοχή – Οι πολίτες καλούνται να εκφράσουν τις απόψεις τους (για παράδειγμα μέσω ερωτηματολογίων ή διαβουλεύσεων), αλλά οι εισηγήσεις τους δεν ενσωματώνονται ουσιαστικά στη διαδικασία λήψης αποφάσεων.
- Συμμετοχή μέσω παροχής συμβουλών – Οι πολίτες παρέχουν ανατροφοδότηση μέσω συνεντεύξεων, ερωτηματολογίων ή ομάδων εστίασης, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί στο έργο, χωρίς όμως να επηρεάζει απαραίτητα τη συνολική του κατεύθυνσή.
- Συμμετοχή μέσω δράσης – Οι πολίτες συμμετέχουν ενεργά σε δραστηριότητες συν-σχεδιασμού, εργαστήρια και δημιουργία πρωτοτύπων, επηρεάζοντας το περιεχόμενο και τη μορφή των λύσεων.
- Ισχυρός έλεγχος – Οι πολίτες διαθέτουν σημαντική εξουσία λήψης αποφάσεων όσον αφορά τις προτεραιότητες, τους προϋπολογισμούς ή τις τελικές επιλογές· οι απόψεις τους μπορούν να καθορίσουν ποιες λύσεις θα υιοθετηθούν.

Για τη συνδημιουργία με επίκεντρο τους νέους, η προσπάθεια για συμμετοχή μέσω δράσης και, όπου είναι δυνατόν, για ισχυρό έλεγχο συμβάλλει στο να διασφαλιστεί ότι οι παρεμβάσεις αντανakλούν πραγματικά τις ανάγκες και τις προσδοκίες των νέων.

Επιστήμη των πολιτών

Η συμμετοχή των πολιτών συνδέεται όλο και περισσότερο με την επιστήμη των πολιτών, ειδικά σε σχέση με την παρακολούθηση περιβαλλοντικών και κοινωνικών συνθηκών. Ο όρος «ανίχνευση από τους πολίτες» (citizen sensing) αναφέρεται στη χρήση εργαλείων όπως εφαρμογές για κινητά, αισθητήρες χαμηλού κόστους, διαδικτυακές πλατφόρμες ή απλά πρωτόκολλα παρατήρησης που επιτρέπουν στους

κατοίκους να συλλέγουν δεδομένα σχετικά με το περιβάλλον τους – για παράδειγμα, την ποιότητα του αέρα, τα επίπεδα θορύβου, την αίσθηση ασφάλειας ή τη χρήση δημόσιων χώρων. Σε ένα ULL, τα δεδομένα που παράγονται από τους πολίτες μπορούν να τροφοδοτήσουν τις φάσεις της διερεύνησης και της αξιολόγησης: οι νέοι μπορούν να χαρτογραφήσουν τα σημεία ενός πάρκου όπου αισθάνονται ασφαλείς ή ανασφαλείς, να καταγράψουν τη συχνότητα με την οποία χρησιμοποιούν συγκεκριμένους χώρους ή να καταγράψουν τις διαφορές θερμοκρασίας μεταξύ σκιασμένων και μη σκιασμένων χώρων. Αυτό μετατρέπει τους πολίτες από παθητικούς πληροφοριοδότες σε ενεργούς παραγωγούς δεδομένων, των οποίων οι συνεισφορές μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο με τον οποίο σχεδιάζονται και αξιολογούνται οι παρεμβάσεις.

Η δεοντολογία και η προστασία των δεδομένων είναι απαραίτητες σε αυτό το πλαίσιο. Κάθε δραστηριότητα επιστήμης των πολιτών ή συμμετοχής πρέπει να βασίζεται στη τεκμηριωμένη συγκατάθεση, στη διαφανή επικοινωνία σχετικά με τον τρόπο χρήσης των δεδομένων και στον σεβασμό των κανονισμών περί ιδιωτικότητας και προστασίας δεδομένων. Η συμμετοχή πρέπει να παραμένει εθελοντική, και θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή ώστε να μην επιβαρύνονται επιπλέον ομάδες που ήδη βρίσκονται σε ευάλωτη θέση.

2.4. Εμπόδια, κίνδυνοι και καλές πρακτικές για τη συμμετοχική συνδημιουργία

Συχνά κοινωνικά εμπόδια:

- δυσπιστία απέναντι στις αρχές ή τους θεσμούς
- έλλειψη χρόνου ή ενέργειας μεταξύ των πολιτών
- αποκλεισμός συγκεκριμένων ομάδων, όπως νέοι, μετανάστες ή μειονότητες.

Όταν οι δραστηριότητες συμμετοχής προγραμματίζονται σε ακατάλληλες ώρες, πραγματοποιούνται σε άγνωστους χώρους ή χρησιμοποιούν τεχνική ορολογία, πολλοί δυνητικοί συμμετέχοντες δεν μπορούν ή δεν επιθυμούν να παρευρεθούν. Ανισορροπίες ισχύος μπορούν επίσης να εμφανιστούν μέσα στα εργαστήρια, όπου οι πιο δυναμικές φωνές κυριαρχούν στις συζητήσεις, ενώ άλλοι παραμένουν σιωπηλοί.

Τεχνικά εμπόδια και εμπόδια που σχετίζονται με τη διαδικασία συχνά προκύπτουν όταν τα εργαλεία ή οι πλατφόρμες είναι πολύ σύνθετα, όταν το επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων είναι χαμηλό ή όταν οι δραστηριότητες είναι υπερβολικά μεγάλες ή απαιτητικές. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υψηλά ποσοστά «εγκατάλειψης»: οι συμμετέχοντες ξεκινούν τη διαδικασία, αλλά σταδιακά απομακρύνονται επειδή δεν βλέπουν αποτελέσματα, δεν κατανοούν τι αναμένεται από αυτούς ή αισθάνονται ότι η συμβολή τους δεν έχει ουσιαστικό αντίκτυπο. Για έργα με επίκεντρο τους νέους, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σχεδιάζονται δραστηριότητες που είναι ελκυστικές, έχουν σαφή χρονικά όρια και συνδέονται ξεκάθαρα με ορατές αλλαγές.

Ελαχιστοποίηση των κινδύνων

Για τον μετριασμό αυτών των κινδύνων, έχουν αναφερθεί διάφορες δεοντολογικές και μεθοδολογικές αρχές. Η συμμετοχή θα πρέπει πάντα να είναι εθελοντική, να βασίζεται σε ενήμερη συγκατάθεση και να υποστηρίζεται από σαφή και έγκαιρη επικοινωνία σχετικά με τους ρόλους, τις προσδοκίες και τα πιθανά αποτελέσματα. Πρέπει να τηρείται η προστασία των δεδομένων, ιδιαίτερα όταν η εργασία αφορά ανηλίκους ή ευαίσθητα θέματα. Οι δραστηριότητες μπορούν να χωρίζονται σε μικρότερες «μικρο-εργασίες», ώστε η συμμετοχή να μην απαιτεί μεγάλη δέσμευση και να μπορεί να προσαρμόζεται σε διαφορετικά προγράμματα και δυνατότητες. Μικρά κίνητρα ή μορφές αναγνώρισης μπορούν να χρησιμοποιηθούν, αλλά πάντα με τρόπο που σέβεται τους συμμετέχοντες και αποφεύγει την άσκηση αδικαιολόγητης πίεσης.

Τέλος, οι πρακτικές επικοινωνίας και συμπερίληψης είναι καθοριστικής σημασίας. Η «ριζοσπαστική συμπερίληψη» σημαίνει την ενεργή αναζήτηση της ποικιλομορφίας – ως προς την ηλικία, το φύλο, το υπόβαθρο και την εμπειρία – και όχι απλώς την αποδοχή της πρώτης ομάδας που θα συμμετάσχει. Η χρήση πολλαπλών καναλιών επικοινωνίας (μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τοπικά ενημερωτικά δελτία, αφίσες, σχολικά δίκτυα, οργανώσεις νεολαίας, καφετέριες, βιβλιοθήκες) βοηθά στην προσέγγιση διαφορετικών ομάδων της κοινότητας. Η συνάντηση με τους ανθρώπους στο δικό τους περιβάλλον –για παράδειγμα, με τη διοργάνωση εργαστηρίων σε σχολεία, κέντρα νεολαίας ή οικείους δημόσιους χώρους– κάνει τη συμμετοχή να φαίνεται πιο ασφαλής και πιο σχετική με την καθημερινότητά τους. Η συνεχής ανατροφοδότηση είναι καθοριστική: οι συμμετέχοντες πρέπει να βλέπουν πώς η συμβολή τους επηρεάζει τη διαδικασία, είτε μέσω οπτικών παρουσιάσεων, ενημερώσεων είτε μέσω συγκεκριμένων αλλαγών στο περιβάλλον.

3. Συμμετοχικές μέθοδοι στον αστικό σχεδιασμό

Οι συμμετοχικές μέθοδοι σχεδιασμού έχουν εξελιχθεί σημαντικά με την πάροδο του χρόνου. Στην αρχή, πολλές διαδικασίες σχεδιασμού ακολουθούσαν μια προσέγγιση με επίκεντρο τον χρήστη, όπου οι άνθρωποι αντιμετωπίζονται κυρίως ως αντικείμενα μελέτης και οι σχεδιαστές ερμήνευαν τις ανάγκες τους. Σήμερα, πολλά έργα υιοθετούν προσεγγίσεις συν-σχεδιασμού, όπου οι άνθρωποι θεωρούνται εταίροι στη διαδικασία σχεδιασμού και φορείς πολύτιμης προσωπικής γνώσης.

Αυτή η μετατόπιση είναι σημαντική, διότι αλλάζει τον ρόλο των κοινοτήτων: από παθητικοί χρήστες μετατρέπονται σε ενεργούς συνεισφέροντες, και μερικές φορές ακόμη και σε συνδιαμορφωτές των αποφάσεων.

3.1. Συνδημιουργία και συν-σχεδιασμός

Η συνδημιουργία είναι ένας ευρύς όρος, που περιλαμβάνει κάθε μορφή συλλογικής δημιουργικότητας, στην οποία διαφορετικά άτομα συνεισφέρουν ιδέες, οπτικές και ενέργεια προς έναν κοινό στόχο. Μπορεί να συμβεί σε ένα μεμονωμένο εργαστήριο, σε μια διαδικτυακή πλατφόρμα ή σε μια άτυπη συνάντηση της κοινότητας. Αυτό που έχει σημασία είναι ότι πολλαπλές φωνές συμμετέχουν ουσιαστικά και πραγματικά ακούγονται.

Ο **συν-σχεδιασμός** είναι πιο συγκεκριμένη έννοια. Αναφέρεται στην εφαρμογή της συλλογικής δημιουργικότητας σε ολόκληρη τη διαδικασία σχεδιασμού – όχι μόνο στην αρχή, για τον εντοπισμό των προβλημάτων, ή στο τέλος, για την επικύρωση, αλλά συνεχώς: στην από κοινού κατανόηση των προβλημάτων, τη διερεύνηση των αναγκών, τη δημιουργία ιδεών και τη βελτίωση των λύσεων μέσα από έναν επαναληπτικό κύκλο. Ο συν-σχεδιασμός αντιμετωπίζει τους συμμετέχοντες όχι ως πληροφοριοδότες που απλώς συμβουλευεται, αλλά ως εταίρους με ουσιαστικό ρόλο στη διαδικασία σχεδιασμού. Αυτή η διάκριση έχει σημασία στην πράξη. Πολλά έργα υποστηρίζουν ότι εμπλέκουν τις κοινότητες, αλλά το κάνουν μόνο επιφανειακά – παρουσιάζοντας έτοιμες λύσεις προς έγκριση ή οργανώνοντας μεμονωμένες διαβουλεύσεις χωρίς ορατό αντίκτυπο. Αντίθετα, ο συν-σχεδιασμός σημαίνει ότι η συμβολή της κοινότητας διαμορφώνει ουσιαστικά αυτό που τελικά υλοποιείται, αλλάζει ή αποφασίζεται.

Με απλά λόγια, η αλλαγή συνίσταται στη μετάβαση από τον σχεδιασμό για τους ανθρώπους στο σχεδιασμό μαζί με τους ανθρώπους.

Βασική διαπίστωση: σκέψη μέσω της δημιουργίας

Ένα από τα πιο σταθερά ευρήματα της έρευνας για τον συν-σχεδιασμό είναι ότι οι άνθρωποι σκέφτονται πιο δημιουργικά όταν δημιουργούν πράγματα, όχι μόνο όταν μιλούν γι' αυτά.

Όταν οι συμμετέχοντες δημιουργούν φυσικά ή οπτικά αντικείμενα, συμβαίνει κάτι σημαντικό: εξωτερικεύουν ιδέες που είναι δύσκολο να εκφραστούν λεκτικά, διερευνούν δυνατότητες δοκιμάζοντας πράγματα στην πράξη αντί να τα φαντάζονται απλώς, και συχνά εκπλήσσουν τους εαυτούς τους.

Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο τόσες πολλές μέθοδοι συν-σχεδιασμού βασίζονται σε δραστηριότητες δημιουργίας – όχι ως μια δημιουργική άσκηση για χάρη της ίδιας της άσκησης, αλλά ως μια πιο ισότιμη και παραγωγική μορφή συλλογικής σκέψης. Για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας, αυτό έχει άμεση πρακτική σημασία: οι καλύτερες συμμετοχικές συνεδρίες σπάνια είναι εκείνες όπου οι νέοι κάθονται σε κύκλο και απαντούν σε ερωτήσεις. Είναι εκείνες όπου οι νέοι κατασκευάζουν, σχεδιάζουν, χαρτογραφούν, οργανώνουν και στη συνέχεια εξηγούν αυτό που έφτιαξαν.

3.2. Τρεις κοινές προσεγγίσεις «δημιουργίας»

Στον συν-σχεδιασμό, δεν μαθαίνεις να ακούς – μαθαίνεις να πράττεις.

Γι' αυτό και πολλά από τα πιο αποτελεσματικά εργαλεία σε αυτόν τον τομέα βασίζονται σε χειροπιαστές, οπτικές ή σωματικές δραστηριότητες που επιτρέπουν στα άτομα να εκφράσουν ιδέες που θα δυσκολεύονταν να περιγράψουν με λόγια. Τρεις προσεγγίσεις είναι ιδιαίτερα συνηθισμένες και χρήσιμες σε πλαίσια που εστιάζουν στη νεολαία:

α. Εργαλεία βιωματικής διερεύνησης

Τα εργαλεία βιωματικής διερεύνησης (probes) είναι μικρά ερευνητικά πακέτα που δίνονται στους συμμετέχοντες για να τα χρησιμοποιήσουν στην καθημερινή τους ζωή, έξω από το πλαίσιο του εργαστηρίου. Μπορεί να περιλαμβάνουν ημερολόγια, καρτ-ποστάλ, φωτογραφικές μηχανές ή ερωτήσεις για αναστοχασμό. Ο στόχος είναι να καταγραφούν πραγματικές στιγμές της καθημερινής ζωής: ρουτίνες, συναισθήματα, δυσκολίες. Αυτά τα αποσπάσματα φτάνουν στη συνέχεια στον/στη συντονιστή/τρια ήδη με αυθεντικότητα, αποκαλύπτοντας ανάγκες που μια συζήτηση στην τάξη σπάνια καταφέρνει να αγγίξει. Σε έναν δημόσιο χώρο, ένα τέτοιο εργαλείο θα μπορούσε να ζητήσει από έναν νεαρό να φωτογραφίσει στιγμές κατά τις οποίες αισθάνεται αποκλεισμό ή δυσφορία σε ένα πάρκο – και αυτή η καταγραφή αξίζει περισσότερο από οποιοδήποτε ερωτηματολόγιο.

β. Παραγωγικές εργαλειαθήκες

Αυτά τα σύνολα υλικών (π.χ. εικόνες, λέξεις, σχήματα, χάρτες, απλά τουβλάκια) επιτρέπουν στους συμμετέχοντες να δημιουργήσουν οπτικές ή φυσικές αναπαραστάσεις των ιδεών τους, των προηγούμενων εμπειριών τους και των προσδοκιών τους για το μέλλον. Το βασικό πλεονέκτημα της μεθόδου είναι η προσβασιμότητα: δεν χρειάζεται να ξέρει κανείς να ζωγραφίζει ή να διαθέτει τεχνικό λεξιλόγιο αστικού σχεδιασμού για να συμμετάσχει ουσιαστικά. Ένας νέος μπορεί να χρησιμοποιήσει κομμάτια ενός χάρτη για να υποδείξει πού αισθάνεται ασφαλής, πού αποφεύγει να πηγαίνει τη νύχτα ή πού θα ήθελε να δημιουργηθεί ένας κοινωνικός χώρος – και αυτές οι πληροφορίες είναι άμεσα χρήσιμες για όσους συμμετέχουν στον σχεδιασμό.

γ. Πρωτότυπα

Σε αντίθεση με ό,τι μπορεί να υποδηλώνει το όνομά τους, τα πρωτότυπα στις συμμετοχικές διαδικασίες δεν χρειάζεται να είναι τέλεια ή οριστικά. Μπορεί να είναι απλά μοντέλα χώρων, σκίτσα νέων διαρρυθμίσεων ή μακέτες κατασκευασμένες από ανακυκλωμένα υλικά. Η αξία τους δεν έγκειται στο τελικό αποτέλεσμα, αλλά στη συζήτηση που δημιουργούν: κατασκευάζοντας κάτι απτό, οι συμμετέχοντες μπορούν να συζητήσουν ιδέες, να αμφισβητήσουν υποθέσεις και να προτείνουν βελτιώσεις πολύ πιο αποτελεσματικά απ' ό,τι σε μια αφηρημένη συζήτηση.

3.3. Κατασκευή, αφήγηση και δράση

Στην πράξη, οι καλύτερες συνεδρίες συν-σχεδιασμού συνδυάζουν τρεις τύπους αλληλεπίδρασης που αλληλοενισχύονται:

- Πρώτα, οι συμμετέχοντες κατασκευάζουν κάτι – έναν χάρτη, ένα μοντέλο, ένα κολάζ ενός μελλοντικού δημόσιου χώρου.
- Στη συνέχεια, εξηγούν την ιστορία ή τη λογική πίσω από αυτό που έχουν δημιουργήσει: τι σκεφτόντουσαν, τι σημαίνει αυτός ο χώρος και τι λείπει.
- Τέλος, το αναπαριστούν στην πράξη – φαντάζονται πώς θα λειτουργούσε αυτή η ιδέα στην πραγματικότητα, συχνά μέσω παιχνιδιού ρόλων ή προσομοιωμένων σεναρίων.

Αυτός ο συνδυασμός είναι αποτελεσματικός, διότι συνδέει τις αφηρημένες ιδέες με συγκεκριμένες καταστάσεις της πραγματικής ζωής.

3.4. Συμμετοχικά εργαλεία που χρησιμοποιούνται στον αστικό σχεδιασμό

Παιχνίδια σοβαρού σκοπού

Τα παιχνίδια σοβαρού σκοπού (serious games) είναι παιχνίδια που περιλαμβάνουν κανόνες, ρόλους, κάρτες ή ταμπλό, τα οποία βοηθούν ομάδες να διερευνήσουν πολύπλοκες αποφάσεις με έναν δομημένο αλλά ταυτόχρονα ελκυστικό τρόπο. Είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για την προσομοίωση πραγματικών διλημμάτων: πώς πρέπει να καταναμεηθεί ο χώρος σε ένα πάρκο μεταξύ χρηστών με διαφορετικές ανάγκες; Πώς πρέπει να καθοριστούν οι προτεραιότητες για περιορισμένες επενδύσεις; Ποιος πρέπει να έχει τη μεγαλύτερη επιρροή στις αποφάσεις; Η μορφή του παιχνιδιού μειώνει την πίεση, διευκολύνει τη συμμετοχή ατόμων που ενδέχεται να αισθάνονται άβολα σε πιο επίσημα πλαίσια και αναδεικνύει τους συμβιβασμούς που ενυπάρχουν σε κάθε αστική απόφαση.

Εργαλεία οπτικής χαρτογράφησης

Οι συμμετοχικοί χάρτες –φυσικοί ή ψηφιακοί– επιτρέπουν στις ομάδες να δημιουργήσουν κοινές αναπαραστάσεις τόπων, σχέσεων και ζητημάτων. Ένας χάρτης γειτονιάς που έχει φτιαχτεί συλλογικά από νέους μπορεί να αποκαλύψει διαδρομές που αποφεύγονται για λόγους ασφαλείας, άτυπους χώρους συνάντησης που δεν εμφανίζονται σε κανέναν επίσημο χάρτη ή περιοχές που θεωρούνται ότι «ανήκουν σε άλλους». Αυτά τα εργαλεία βοηθούν επίσης στον εντοπισμό βασικών παραγόντων, στην οπτικοποίηση των συνδέσεων μεταξύ των στοιχείων του χώρου και στη διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο θα μπορούσαν να αναδιοργανωθούν οι περιοχές. Σε ψηφιακή μορφή, οι πλατφόρμες συνεργατικής χαρτογράφησης επιτρέπουν τη συμβολή μεγαλύτερου αριθμού συμμετεχόντων.

Ανίχνευση από τους πολίτες και επιστήμη των πολιτών

Η ανίχνευση από τους πολίτες (citizen sensing) περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων από τους κατοίκους για το δικό τους περιβάλλον, χρησιμοποιώντας εφαρμογές, αισθητήρες χαμηλού κόστους, διαδικτυακές πλατφόρμες ή απλά πρωτόκολλα παρατήρησης. Στο πλαίσιο ενός ULL ή μιας συμμετοχικής διαδικασίας στην οποία εμπλέκονται νέοι, η προσέγγιση αυτή μπορεί να λάβει πολύ πρακτικές μορφές: καταγραφή θερμοκρασιών σε διαφορετικές περιοχές ενός πάρκου, χαρτογράφηση των σημείων όπου υπάρχει ή απουσιάζει φωτισμός, καταγραφή της συχνότητας χρήσης διάφορων εγκαταστάσεων. Τα δεδομένα αυτά, που παράγονται από την ίδια την κοινότητα, μπορούν να τροφοδοτήσουν τη φάση διάγνωσης και να ενισχύσουν την τεκμηρίωση και την αποδοχή των προτεινόμενων παρεμβάσεων από τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής.

3.5. Προκλήσεις στον συμμετοχικό αστικό σχεδιασμό

Οι συμμετοχικές μέθοδοι, όταν εφαρμόζονται στον αστικό σχεδιασμό, αντιμετωπίζουν δομικές εντάσεις τις οποίες οι επαγγελματίες πρέπει να προβλέπουν και να διαχειρίζονται με ειλικρίνεια:

- α) Η κλίμακα** αποτελεί ίσως την πιο επίμονη πρόκληση. Οι περισσότερες συμμετοχικές τεχνικές λειτουργούν καλύτερα σε μικρές ομάδες που βασίζονται στην εμπιστοσύνη, όπου κάθε φωνή μπορεί να ακουστεί και οι σχέσεις μπορούν να αναπτυχθούν με την πάροδο του χρόνου. Ωστόσο, οι αποφάσεις αστικού σχεδιασμού σπάνια επηρεάζουν μόνο μία ομάδα σε ένα δωμάτιο: διαμορφώνουν ολόκληρες γειτονιές, διαδρόμους κινητικότητας ή υποδομές σε επίπεδο πόλης για δεκαετίες. Το κρίσιμο ερώτημα είναι πώς να μεταφράσουμε τις ιδέες που προκύπτουν από μικρά εργαστήρια σε ευρύτερες αστικές στρατηγικές, χωρίς να απλοποιούνται οι αποχρώσεις των αναγκών, να παραβλέπονται οι απόψεις των μειονοτήτων ή να μετατρέπεται η βιωμένη εμπειρία απλώς σε ένα σημείο δεδομένων. Δεν υπάρχει τέλεια απάντηση, αλλά μια καλή πρακτική είναι η χρήση διαφορετικών μεθόδων, όπως 1) ο συνδυασμός της εμβάθυνσης σε μικρές ομάδες με ευρύτερες έρευνες ή ψηφιακή συμμετοχή και 2) η σαφής εξήγηση του τρόπου με τον οποίο κάθε επίπεδο συμβολής θα λαμβάνεται υπόψη στη λήψη αποφάσεων.
- β) Η μετάφραση της συμμετοχής σε αποφάσεις** αποτελεί τη δεύτερη σημαντική πρόκληση και, πιθανώς, αυτή που συχνότερα προκαλεί απογοήτευση. Οι συμμετοχικές διαδικασίες παράγουν πλούσιο υλικό: ιστορίες, σχέδια, νοητικούς χάρτες, πρωτότυπα και συναισθηματικές αντιδράσεις για τους χώρους. Αυτό ακριβώς είναι που τις καθιστά πολύτιμες. Ωστόσο, οι φορείς σχεδιασμού συνήθως λειτουργούν μέσα από μια διαφορετική γλώσσα – δείκτες, κατευθυντήριες γραμμές σχεδιασμού, χωρικές στρατηγικές, προτάσεις πολιτικής και αναλύσεις κόστους-οφέλους. Η σύνδεση αυτών των δύο διαφορετικών τρόπων έκφρασης απαιτεί συνειδητή προσπάθεια. Όταν αυτή η διαδικασία παραλείπεται ή γίνεται βιαστικά, οι συνεισφορές της κοινότητας κινδυνεύουν να περιοριστούν σε ιδέες που χάνονται μέσα σε εκθέσεις τις οποίες κανείς δεν διαβάζει.
- γ) Η διακυβέρνηση και η εξουσία λήψης αποφάσεων** αποτελούν την τρίτη πρόκληση – και αυτή που απαιτεί τη μεγαλύτερη ειλικρίνεια. Οι συμμετοχικές διαδικασίες πραγματοποιούνται σχεδόν πάντα κατά τα στάδια της διαβούλευσης ή του σχεδιασμού, πολύ πριν καθοριστούν οι τελικές υποδομές και δεσμευτούν οι προϋπολογισμοί. Αυτό σημαίνει ότι ο βαθμός επιρροής που έχουν οι κοινότητες είναι πραγματικός, αλλά περιορισμένος. Η διαφάνεια σχετικά με αυτά τα όρια δεν αποτελεί περιορισμό: είναι δεοντολογική υποχρέωση. Οι συμμετέχοντες που κατανοούν εξαρχής τι μπορούν και τι δεν μπορούν να επηρεάσουν είναι πολύ πιο πιθανό να συμμετέχουν ουσιαστικά και πολύ λιγότερο πιθανό να αισθανθούν ότι παραπλανήθηκαν όταν διαπιστώσουν ότι ορισμένες αποφάσεις δεν ήταν ποτέ πραγματικά ανοικτές σε συμμετοχή.

Εμπόδια στη συμμετοχή

Ακόμη και όταν μια συμμετοχική διαδικασία είναι καλά σχεδιασμένη, διάφορα εμπόδια μπορούν να αποτρέψουν τους συμμετέχοντες στους οποίους απευθύνεται από το να συμβάλουν ουσιαστικά. Η κατανόηση αυτών των εμποδίων αποτελεί το πρώτο βήμα για την αντιμετώπισή τους.

Ορισμένα είναι δομικά: η έλλειψη εμπιστοσύνης στους θεσμούς, που έχει συσσωρευτεί μετά από χρόνια ανεκπλήρωτων υποσχέσεων· οι γλωσσικές διαφορές που καθιστούν το γραπτό υλικό ή τις επίσημες μορφές συναντήσεων λιγότερο προσβάσιμες· και πρακτικά εμπόδια, όπως οι ακατάλληλες ώρες, οι άγνωστοι χώροι ή η έλλειψη υπηρεσιών φροντίδας παιδιών. Άλλα είναι λιγότερο εμφανή: η «κόπωση από τη διαβούλευση» (η συσσωρευμένη απογοήτευση κοινοτήτων που έχουν κληθεί πολλές φορές να εκφράσουν τη γνώμη τους χωρίς να βλέπουν αποτελέσματα)· ή η σιωπηλή πεποίθηση (που δικαιολογείται από προηγούμενες εμπειρίες) ότι η συμμετοχή δεν θα οδηγήσει σε πραγματική αλλαγή.

Ο αποτελεσματικός συντονισμός για διαφορετικές ομάδες –και ιδίως για νέους και άτομα με αναπηρία– σημαίνει τη συνειδητή δημιουργία συνθηκών όπου διαφορετικοί τρόποι γνώσης και έκφρασης εκτιμώνται εξίσου. Αυτό περιλαμβάνει την παροχή προσβάσιμων εργαλείων και πολλαπλών μορφών συμμετοχής, τη σαφή αποσαφήνιση των προσδοκιών από την αρχή, τη δημιουργία χώρου για την έκφραση προβληματισμών και διαφωνιών και, πάνω απ' όλα, τη διασφάλιση ότι οι συμμετέχοντες μπορούν να δουν πώς αξιοποιείται η συμβολή τους καθώς εξελίσσεται η διαδικασία.

Πρακτικές γνώσεις

Μελέτες περίπτωσης – Καλές πρακτικές

Έργο	Χώρα	Τύπος πρωτοβουλίας	Συμμετοχή των νέων	Κύρια αποτελέσματα	Πηγή
PLAYGROUND4ALL	Πορτογαλία	Αναβάθμιση αθλητικών εγκαταστάσεων σε περιθωριοποιημένες γειτονίες	Νέοι ως ηγέτες της κοινότητας· συν-σχεδιασμός δραστηριοτήτων και χώρων χωρίς αποκλεισμούς	Προσβάσιμοι χώροι που ανήκουν στην κοινότητα, προωθώντας την κοινωνική συνοχή	Σύνδεσμος έργου
URBAN MOBILITY CLUB (UMC)	Ρουμανία	Ένα συμμετοχικό Ζωντανό Εργαστήριο με έμφαση στην προσβασιμότητα και τον σχεδιασμό χωρίς αποκλεισμούς	Άτομα με προβλήματα όρασης και επαγγελματίες συνεργάζονται για τη δημιουργία ψηφιακών εργαλείων	Οι πρώτοι απτικοί χάρτες του Βουκουρεστίου· η εφαρμογή Tandem για την πλοήγηση στο μετρό	ACT4DYS ePortfolio, Zero Project
FURNISH / FURNISH-KIDS	Ισπανία / Ιταλία	Αστικό Ζωντανό Εργαστήριο με κινητά αστικά στοιχεία	Νέοι συν-δημιουργούν και δοκιμάζουν προσωρινό αστικό εξοπλισμό (Βαρκελώνη/Μιλάνο)	Ευέλικτοι χώροι για παιχνίδι και κοινωνικοποίηση· ένα μοντέλο που μπορεί να αναπαραχθεί	Σύνδεσμος έργου
PLAY PLAN — ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ	Ισπανία	Αστικός σχεδιασμός με επίκεντρο τα παιδιά και τους νέους	Συν-δημιουργία συμπεριληπτικών και προσβάσιμων χώρων παιχνιδιού, σε συνεργασία με παιδιά και νέους	Βελτίωση της ευημερίας, της κοινωνικής συνοχής και του αστικού σχεδιασμού με επίκεντρο τον χρήστη	ePortfolio ACT4DYS, Σύνδεσμος έργου
YOUTH PARTICIPATORY BUDGET — CASCAIS	Πορτογαλία	Συμμετοχικός προϋπολογισμός για τη νεολαία	Οι νέοι προτείνουν, ψηφίζουν και παρακολουθούν έργα αστικής αναζωογόνησης	Ενδυνάμωση των πολιτών· χρηματοδότηση έργων υπό την ηγεσία των νέων	Σύνδεσμος έργου
PARK LINEAR DE CUERNAVACA	Μεξικό	Συμμετοχική αστική αναγέννηση ενός εγκαταλελειμμένου σιδηροδρομικού διαδρόμου	Νέοι που συμμετέχουν στην αναζωογόνηση χώρων πρασίνου σε σχολεία και τοπικές γειτονίες	Ενσωμάτωση της φύσης στο αστικό περιβάλλον· βελτίωση της ψυχικής και περιβαλλοντικής υγείας	Σύνδεσμος έργου
GREENOVATE — ΚΟΖΑΝΗ	Ελλάδα	Αναζωογόνηση του κέντρου της πόλης μέσω της φύσης και της συμμετοχής της κοινότητας	Η τοπική κοινότητα, συμπεριλαμβανομένων των νέων, συμμετέχει στην αναζωογόνηση του κέντρου της πόλης	Πράσινοι χώροι, βιώσιμη κινητικότητα, ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής	Σύνδεσμος έργου
YOUTH LIVING LABS	Ευρώπη (πολλές χώρες)	Ζωντανά Εργαστήρια με επίκεντρο τους νέους	Οι νέοι ως συν-ερευνητές και συν-σχεδιαστές σε πραγματικά αστικά περιβάλλοντα	Τεκμηριωμένες συμμετοχικές μεθοδολογίες που μπορούν να αναπαραχθούν	Σύνδεσμος έργου

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

OPEN NATURE	Ευρώπη (πολλές περιοχές)	Συν-σχεδιασμός σε πυκνοκατοικημένες αστικές περιοχές με τη συμμετοχή παιδιών και νέων	Νέοι που συμμετέχουν στην αναζωογόνηση χώρων πρασίνου σε σχολεία και τοπικές γειτονιές	Ενσωμάτωση της φύσης στο αστικό περιβάλλον· βελτίωση της ψυχικής και περιβαλλοντικής υγείας	Σύνδεσμος έργου
--------------------	--------------------------	---	--	---	---------------------------------

4. Κατανόηση των αναγκών των νέων με αναπηρία

Οι νέοι με αναπηρία συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλά και **αλληλοεπικαλυπτόμενα εμπόδια** στους δημόσιους χώρους. Αυτά περιλαμβάνουν άνισες επιφάνειες που δυσχεραίνουν την κίνηση, πολυσύχναστα ή θορυβώδη περιβάλλοντα που μπορεί να οδηγούν σε αισθητηριακή υπερφόρτωση, έλλειψη προσβάσιμων αθλητικών και ψυχαγωγικών υποδομών, καθώς και κοινωνικό στίγμα. Επιπλέον, πολλοί δημόσιοι χώροι στερούνται σαφών πληροφοριών, ασφαλούς φωτισμού ή διαρρύθμισης καθισμάτων που να εξυπηρετούν διαφορετικές αισθητηριακές και σωματικές ανάγκες, γεγονός που μπορεί να εμποδίζει ή να αποθαρρύνει τους νέους με αναπηρία από το να περνούν χρόνο εκεί ή να συμμετέχουν σε δραστηριότητες με τους συνομήλικούς τους.

Το να ακούμε τους νέους με αναπηρία είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση αυτών των προκλήσεων στο πραγματικό τους πλαίσιο. Οι περίπατοι χαρτογράφησης υπό την καθοδήγηση των νέων, τα φωτογραφικά ημερολόγια και οι ομάδες εστίασης μπορούν να αναδείξουν ότι ένα δημοφιλές πάρκο δεν είναι προσβάσιμο από ορισμένες εισόδους, ότι δεν υπάρχουν ήσυχοι χώροι για αποφόρτιση ή ότι οι υφιστάμενοι αθλητικοί χώροι θεωρούνται εχθρικοί ή ότι αποκλείουν ομάδες πληθυσμού. Αυτές οι πληροφορίες βοηθούν τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας και τις τοπικές αρχές να προσδιορίσουν μικρές αλλά σημαντικές αλλαγές, όπως η προσθήκη καθισμάτων χωρίς αποκλεισμούς, η δημιουργία μικρών ζωνών φιλικών προς τα άτομα με αισθητηριακές δυσκολίες ή η βελτίωση της σήμανσης, που καθιστούν τους χώρους πιο φιλόξενους χωρίς να απαιτούν πλήρη ανασχεδιασμό.

5. Στρατηγικές για βιώσιμους και συμπεριληπτικούς χώρους για τη νεολαία

Υπάρχουν διάφορες στρατηγικές που μπορούν να συμβάλουν ώστε οι φιλικοί προς τους νέους δημόσιοι χώροι να είναι τόσο συμπεριληπτικοί όσο και βιώσιμοι σε βάθος χρόνου. Η ενθάρρυνση βιώσιμων πρακτικών μπορεί να περιλαμβάνει τον από κοινού σχεδιασμό χώρων που υποστηρίζουν την ενεργή κινητικότητα (π.χ. χώροι στάθμευσης ποδηλάτων, ασφαλείς διαδρομές για πεζούς), την ενσωμάτωση πράσινων υποδομών (δέντρα για σκίαση, στοιχεία εμπνευσμένα από τη φύση) και την προώθηση της κοινής χρήσης αθλητικών εγκαταστάσεων για τη μείωση της σπατάλης πόρων. Οι εκστρατείες υπό την ηγεσία των νέων –τόσο στο διαδίκτυο όσο και εκτός διαδικτύου– μπορούν να ενισχύσουν αυτές τις αλλαγές, προωθώντας τρόπους ζωής με χαμηλές εκπομπές άνθρακα, εκδηλώσεις χωρίς αποκλεισμούς και τη φροντίδα των δημόσιων χώρων.

Η δημιουργία συμπεριληπτικών χώρων απαιτεί τον συνδυασμό φυσικών και κοινωνικών παρεμβάσεων. Σε επίπεδο φυσικού σχεδιασμού, αυτό μπορεί να περιλαμβάνει την παροχή ποικίλων τύπων καθισμάτων, ευέλικτων χώρων που μπορούν να υποστηρίξουν τόσο ήρεμες όσο και πιο ενεργητικές δραστηριότητες, ορατότητα για λόγους ασφάλειας και αισθητηριακές προσαρμογές για χρήστες με νευροδιαφορετικότητα. Από κοινωνική σκοπιά, περιλαμβάνει κανόνες που δημιουργούνται από κοινού, προγράμματα υπό την ηγεσία των νέων (εκδηλώσεις,

τουρνουά, πολιτιστικές δραστηριότητες) και μορφές συνδιαχείρισης όπου ομάδες νέων μοιράζονται την ευθύνη για τον χώρο με δήμους ή κοινοτικές οργανώσεις. Αυτές οι προσεγγίσεις συμβάλλουν στη μετατροπή των δημόσιων χώρων από χώρους απλώς «για τους νέους» σε χώρους «από και με τους νέους», καλλιεργώντας ένα αίσθημα διαρκούς συμμετοχής και ευθύνης.

Σύνδεση με το σενάριο προσομοίωσης

Το Σενάριο 3 μεταφέρει τις έννοιες της ενότητας σε μια συγκεκριμένη πρόκληση σχεδιασμού και συντονισμού, στην οποία οι συμμετέχοντες αναλαμβάνουν τον ρόλο των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας, καθοδηγώντας έναν επανασχεδιασμό ενός πραγματικού πάρκου υπό την ηγεσία των νέων. Η βασική ιδέα είναι ότι οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας εξασκούνται στον συντονισμό μιας διαδικασίας τύπου Αστικού Ζωντανού Εργαστηρίου, όπου νέοι και νέες (18–29 ετών) συν-σχεδιάζουν βελτιώσεις για ένα πραγματικό πάρκο ή πλατεία, χρησιμοποιώντας εργαλεία τακτικού αστικού σχεδιασμού (tactical urbanism) και συμμετοχικές μεθόδους για τη δημιουργία γρήγορων παρεμβάσεων που μπορούν να δοκιμαστούν πιλοτικά.

Εφαρμογή της θεωρητικής γνώσης κατά τη φάση του σχεδιασμού

Κατά τη φάση του σχεδιασμού, οι συμμετέχοντες μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα πλαίσια που παρουσιάζονται σε αυτό το κεφάλαιο (Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια, Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους, τακτικός αστικός σχεδιασμός και εργαλεία συμμετοχής των νέων) ως πυξίδα για την ομαδική τους εργασία. Ομάδες που αποτελούνται από ρόλους όπως αστικοί σχεδιαστές, συνήγοροι για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, εκπρόσωποι της νεολαίας και συνήγοροι για το περιβάλλον και το κλίμα αναλύουν έναν βασικό χάρτη του επιλεγμένου πάρκου και εντοπίζουν βασικά ζητήματα: περιοχές που δεν αξιοποιούνται επαρκώς, κενά προσβασιμότητας, ζητήματα ασφάλειας και χαμένες ευκαιρίες για δραστηριότητες νεολαίας.

Αντλώντας έμπνευση από την προσέγγιση των Αστικών Ζωντανών Εργαστηρίων, οι ομάδες αντιμετωπίζουν το πάρκο ως ένα πραγματικό εργαστήριο, στο οποίο μπορούν να δοκιμαστούν ιδέες μέσω σταδιακών παρεμβάσεων και όχι μέσω ενός εφάπαξ επανασχεδιασμού. Ο τακτικός αστικός σχεδιασμός διαμορφώνει τον τρόπο σκέψης τους σχετικά με μικρά, χαμηλού κόστους πρωτότυπα (π.χ. προσωρινά καθίσματα, ζωγραφισμένα παιχνίδια, μικρές αθλητικές κατασκευές), τα οποία μπορούν να αποτελέσουν τα πρώτα βήματα. Παράλληλα, οι αρχές του NEB τους βοηθούν να διασφαλίσουν ότι οι προτάσεις τους συνδυάζουν βιωσιμότητα, συμπερίληψη και αισθητική ποιότητα. Τα εργαλεία χαρτογράφησης και συν-σχεδιασμού υπό την καθοδήγηση των νέων, που παρουσιάστηκαν νωρίτερα στην ενότητα, διαμορφώνουν τον τρόπο με τον οποίο φαντάζονται τη συμμετοχή των νέων σε κάθε βήμα της διαδικασίας.

Προετοιμασία για την παρουσίαση των ιδεών

Η φάση της παρουσίασης απαιτεί από τις ομάδες να συνθέσουν τις ιδέες τους και να τις επικοινωνήσουν πειστικά, σαν να απευθύνονται σε αξιωματούχους της πόλης και ενδιαφερόμενα μέρη της κοινότητας. Οι συμμετέχοντες πρέπει να συνδέσουν ρητά τη στρατηγική σχεδιασμού και ενεργοποίησης του χώρου με τα πλαίσια της ενότητας, εξηγώντας, για παράδειγμα, πώς το σχέδιό τους:

- Ενσωματώνει τη διάγνωση και τον συν-σχεδιασμό υπό την καθοδήγηση των νέων·
- Χρησιμοποιεί τον τακτικό αστικό σχεδιασμό ως έναν τρόπο χαμηλού κινδύνου για τη δοκιμή αλλαγών·
- Αντανακλά τις αξίες του NEB για βιωσιμότητα, συμπερίληψη και αισθητική·
- Ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες ανάγκες διαφορετικών νέων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων με αναπηρία.

Στην άσκηση, οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας εξασκούνται στη διατύπωση των προτάσεων των νέων με τρόπο που βρίσκει απήχηση στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων – επισημαίνοντας οφέλη όπως η αυξημένη ασφάλεια, η καλύτερη αξιοποίηση του χώρου, η ενίσχυση των δεσμών της κοινότητας και η ευθυγράμμιση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) και τις τοπικές στρατηγικές. Αυτό αντικατοπτρίζει την πραγματική συνηγορία, όπου η σαφής, τεκμηριωμένη αφήγηση είναι απαραίτητη.

Θέματα συζήτησης για τον απολογισμό και τον αναστοχασμό

Στη φάση του απολογισμού και του αναστοχασμού, οι συμμετέχοντες καλούνται να εξετάσουν κριτικά τόσο τη διαδικασία της ομάδας τους όσο και το περιεχόμενο των προτάσεών τους. Τα θέματα συζήτησης μπορεί να περιλαμβάνουν:

- Τι έμαθε η ομάδα σας σχετικά με τις ανάγκες και τις απόψεις των διαφόρων ομάδων νέων στο πάρκο;
- Πώς ενσωματώσατε τις απόψεις και τις εμπειρίες των νέων με αναπηρία στις ιδέες σας;
- Ποια εργαλεία συμμετοχής (χαρτογράφηση, συν-σχεδιασμός, δημιουργία πρωτοτύπων, κατάρτιση προϋπολογισμού, συνδιαχείριση) βάλατε σε προτεραιότητα και γιατί;
- Ποιες συμβιβασμούς κάνατε μεταξύ φιλοδοξίας και εφαρμοσιμότητας, ή μεταξύ άμεσων αποτελεσμάτων και μακροπρόθεσμων αλλαγών;
- Πώς θα προσαρμόζατε αυτή τη διαδικασία στη δική σας πόλη ή οργάνωση, λαμβάνοντας υπόψη τους τοπικούς περιορισμούς και τις ευκαιρίες;

Αυτοί οι αναστοχασμοί βοηθούν τους συμμετέχοντες να συνδέσουν την προσομοίωση με το πραγματικό εργασιακό τους περιβάλλον και να προσδιορίσουν

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

συγκεκριμένα βήματα που μπορούν να ακολουθήσουν για να εφαρμόσουν διαδικασίες συν-ανάπτυξης υπό την ηγεσία των νέων, πέρα από αυτή την κατάρτιση.

Γλωσσάριο βασικών όρων και ακρωνύμιων

Όρος / Ακρωνύμιο	Πλήρης μορφή
WP	Πακέτο εργασίας
NEB	Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους
ΣΒΑ	Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης
ULL	Ζωντανό Αστικό Εργαστήριο
NBS	Λύσεις βασισμένες στη φύση

Πηγές και βιβλιογραφία

Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους (NEB)

- European Commission (2021). New European Bauhaus: Beautiful, Sustainable, Together. <https://new-european-bauhaus.europa.eu>
- Stravides, S. & Trogal, K. (2022). The New European Bauhaus: Possibilities and Challenges. Architectural Theory Review.
- Youth4Bauhaus project page – concrete examples of young persons reimagining local spaces through NEB principles.
- NEB Prizes 2025
- EIT Urban Mobility

Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ)

- United Nations (2015). Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- United Nations (2023). SDG 11 Progress Report. <https://sdgs.un.org/goals/goal11>
- UN-Habitat (2020). World Cities Report 2020: The Value of Sustainable Urbanization. <https://unhabitat.org>
- European Commission (2022). New European Bauhaus and the SDGs: Connecting design to sustainability goals. Publications Office of the EU.

Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια

- Puerari, E., de Koning, J. I. J. C., von Wirth, T., Karré, P. M., Mulder, I. J., & Loorbach, D. A. (2018). Co-creation dynamics in Urban Living Labs. Sustainability (Switzerland), 10(6). <https://doi.org/10.3390/su10061893>

- FASTER H2020
- Sanders, E. B. N., & Stappers, P. J. (2014). Probes, toolkits and prototypes: three approaches to making in codesigning. *CoDesign*, 10(1), 5–14. <https://doi.org/10.1080/15710882.2014.888183>
- Certomà, C. (2017). Making urban design a public participatory goal: toward evidence-based urbanism. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers - Urban Design and Planning*. <https://doi.org/10.1680/JURDP.16.00038>
- The Living Lab Process – Youtube Video
- EIT Urban Mobility – Urban Living Labs overview: short explanations and project examples using ULLs in European cities.
- FURNISH / FURNISH-KIDS project pages: show how ULLs and Mobile Urban Elements were co-created and tested in Barcelona and Milan.
- “Empowering Communities Through Youth Innovation – Youth Living Labs” project: practical toolkit-style description of youth-focused living labs.
- Co-creation Workshop
- Minecraft as a participatory design tool in urban design
- Karst T. Geurs, Benjamin Büttner, and Brigitte Vettori. 2023. Co-Creation Practices and Technologies for Open Urban Planning. In *The 11th International Conference on Communities and Technologies (C&T) (C&T '23)*, May 29-June 2, 2023, Lahti, Finland. ACM, New York, NY, USA, 4 pages. <https://doi.org/10.1145/3593743.3593786>
- Bisschops, S., & Beunen, R. (2019). A new role for citizens' initiatives: the difficulties in co-creating institutional change in urban planning. *Journal of Environmental Planning and Management*, 62(1), 72–87. <https://doi.org/10.1080/09640568.2018.1436532>
- Echaniz, A., Celik, S., and Ham, P. (2022) A participatory approach in urban development: Co-designing resilient coastal neighbourhoods, in Lockton, D., Lenzi, S., Hekkert, P., Oak, A., Sádaba, J., Lloyd, P. (eds.), *DRS2022: Bilbao*, 25 June - 3 July, Bilbao, Spain. <https://doi.org/10.21606/drs.2022.573>

Λύσεις βασισμένες στη φύση

- Blanc, N., Clauzel, C., About, C. et al. Schoolyards greening for connecting people and nature: an example of nature-based solutions?. *npj Urban Sustain* 5, 64 (2025). <https://doi.org/10.1038/s42949-025-00252-6>. Link.
- Nature-based solutions and their potential to attract the young generations. Chiara Giachino., Giulio Pattanaro., Bernardo Bertoldi., Luigi Bollani., Alessandro Bonadonna (2021). <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.105176>. Link.

Άλλοι πόροι

- OPEN NATURE Project – co-design to rehabilitate dense urban areas with children
- Greenovate Project - revitalized the centre of the town of Kozani

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ACT4DYS

- Discover the latest 116 URBACT Good Practices!
- Cascais, Youth Participatory Budget: Bringing the voice of young persons to policy-makers
- CASCAIS YOUTH PB - The process (Youtube video)
- Urban Design Forum – collection of best practices; civic lead organization
- NACTO – National Association of City Transportation Officials
- European Commission. (2020). Good practices of youth participation. Brussels: European Commission.
- Borkowska-Waszak, S., Diamantopoulos, S. E., Lavelle, P., & Martinello, O. (2020). Good practices of youth participation: Mid-term deliverable report of the project “Youth for a Just Transition”. European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy.
- Map4Accessibility Project Consortium. (2024). Improving urban accessibility for inclusive cities. https://map4accessibility.eu/wp-content/uploads/2024/11/PR5_-Open-Access-Book_Map4accessibility.pdf

Ενότητα 3 – ΣΕΝΑΡΙΟ

A. Οδηγός για τον/τη συντονιστή/τρια

Στόχοι της συνεδρίας

Με την ολοκλήρωση αυτής της συνεδρίας, οι συμμετέχοντες θα πρέπει να είναι σε θέση να:

- Εντοπίζουν φυσικά, αισθητηριακά και κοινωνικά εμπόδια στη χρήση του δημόσιου χώρου από νέους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρία.
- Εφαρμόζουν μια προσέγγιση συνδημιουργίας, ξεκινώντας από πραγματικές μαρτυρίες για τη διαμόρφωση προτάσεων παρέμβασης.
- Αναγνωρίζουν ότι οι λύσεις προσβασιμότητας αποτελούν επίσης λύσεις βιωσιμότητας και ποιότητας του αστικού χώρου.
- Διαπραγματεύονται συμβιβασμούς μεταξύ διαφορετικών αναγκών και συγκεκριμένων προτάσεων.
- Αποκτήσουν πρακτικά και μεταβιβάσιμα εργαλεία για τη συνεργασία με νέους και δήμους.

Εννοιολογικό πλαίσιο (για τον/τη συντονιστή/τρια): Τρεις έννοιες στις οποίες βασίζεται η συνεδρία:

1. Τακτικός αστικός σχεδιασμός – Παρεμβάσεις χαμηλού κόστους, ταχείες και αναστρέψιμες, που δοκιμάζουν τις αλλαγές πριν τις καταστήσουν μόνιμες. Τραπέζια σε βεράντες, προσωρινά ανάγλυφα δάπεδα, μικροί κήποι.
2. Συν-δημιουργία / Ζωντανό Εργαστήριο – Διαδικασία στην οποία οι τελικοί χρήστες συμμετέχουν στον καθορισμό, τη δοκιμή και την αξιολόγηση των λύσεων. Δεν πρόκειται για διαβούλευση, αλλά για συνδημιουργία.
3. Δημόσιος χώρος – Ένας κοινόχρηστος χώρος σχεδιασμένος ώστε να είναι προσβάσιμος, συμπεριληπτικός και να απολαμβάνεται από όλους. Πέρα από μια απλή φυσική τοποθεσία, αποτελεί κοινωνικό κόμβο που ενθαρρύνει την αλληλεπίδραση, τη συμμετοχή και το αίσθημα του ανήκειν. Η ποιότητα των δημόσιων χώρων επηρεάζει άμεσα τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι χρησιμοποιούν και σχετίζονται με την πόλη.

Δομή της συνεδρίας (1 ώρα και 30 λεπτά)

Χρόνος	Διάρκεια	Φάση	Μέθοδος
0-10 λεπτά	10 λεπτά	Έναρξη: πλαίσιο και παρουσίαση του κήπου	
10-30 λεπτά	20 λεπτά	Φάση 1 - Διάγνωση: «Τι είναι αυτός ο κήπος;»	Καθοδηγούμενη ανάγνωση + αυτοκόλλητα σημειώματα
30-50 λεπτά	20 λεπτά	Φάση 2 – Παιχνίδι ρόλων: Μαρτυρίες νέων	Παιχνίδι ρόλων + καθοδηγούμενη συζήτηση
50-1:10 ώρες	20 λεπτά	Φάση 3 – Συν-σχεδιασμός: Τρεις πιθανές αλλαγές	Ομαδική εργασία
1:10-1:25 ώρες	15 λεπτά	Φάση 4 - Παρουσιάσεις και διαπραγμάτευση συγκρούσεων	Σύντομες παρουσιάσεις + συζήτηση
1:25-1:30 ώρες	5 λεπτά	Κλείσιμο: τι αποκομίζω από αυτό;	Ατομικός αναστοχασμός

Απαιτούμενα υλικά

- Ανά ομάδα (4-5 άτομα):
- Κάρτα μαρτυρίας χαρακτήρα (μία ανά συμμετέχοντα) - Μέρος Γ του παρόντος εγγράφου
- Διαγνωστικό έντυπο - Φάση 1 (Μέρος Δ)
- Φύλλο παιχνιδιού ρόλων - Φάση 2 (Μέρος Ε)
- Φύλλο συν-σχεδιασμού Α3 - Φάση 3 (Μέρος ΣΤ)
- Post-it (3 χρώματα: κίτρινο = λεπτομέρεια, πορτοκαλί = πρόβλημα, πράσινο = λύση)
- Μαρκadόροι
- Προαιρετικά: Σετ έμπνευσης (φωτογραφίες με παραδείγματα χώρων χωρίς αποκλεισμούς)

⚠ Σημείωση προσβασιμότητας: Πριν από τη συνεδρία, ελέγξτε τις ανάγκες προσβασιμότητας των συμμετεχόντων (αναπηρικά αμαξίδια, διερμηνείς νοηματικής γλώσσας, έγγραφα σε προσβάσιμη μορφή κ.λπ.). Προσαρμόστε τα υλικά αναλόγως.

Οδηγός συντονισμού ανά φάση

Έναρξη (0-10 λεπτά)

Δραστηριότητα για να σπάσει ο πάγος και να ξεκινήσει η συνεδρία:

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

«Σκεφτείτε έναν δημόσιο χώρο που χρησιμοποιείτε τακτικά. Μπορείτε να φανταστείτε γιατί κάποιος με κινητική, οπτική ή αισθητηριακή αναπηρία μπορεί να μην αισθάνεται άνετα να πάει εκεί;»

Σύντομη παρουσίαση:

Στόχοι της συνεδρίας

- Οι τρεις βασικές έννοιες: τακτικός αστικός σχεδιασμός, συνδημιουργία, σημασία του δημόσιου χώρου
- Η δυναμική της συνεδρίας: τέσσερις φάσεις, ομαδική εργασία με προκαθορισμένους ρόλους
- Ανάθεση των καρτών ρόλων – κάθε ομάδα λαμβάνει ένα σετ 4–5 χαρακτήρων

Φάση 1 – Διάγνωση (10–30 λεπτά)

- Καθοδηγήστε την ανάγνωση της αφήγησης με τρεις στοχευμένες ερωτήσεις:
- Ποια φυσικά εμπόδια υπάρχουν σε αυτόν τον κήπο;
- Ποιες ομάδες νέων απουσιάζουν και γιατί;
- Τι θα έλεγε ο χαρακτήρας σας αν έμπαινε σε αυτόν τον κήπο για πρώτη φορά;

Συμβουλή για τον συντονισμό: Μην αφήσετε αυτή τη φάση να μετατραπεί σε μια αφηρημένη συζήτηση πολιτικής. Εστιάστε σε συγκεκριμένα ζητήματα: τι υπάρχει, τι λείπει, ποιος αποκλείεται. Χρησιμοποιήστε τα post-it ως εργαλείο για αυτό.

Φάση 2 – Ενσυναίσθηση (30–50 λεπτά)

Κάθε συμμετέχων υιοθετεί την οπτική του χαρακτήρα του. Η ομάδα έχει διαβάσει τις μαρτυρίες και στη συνέχεια απαντά στις ερωτήσεις του φύλλου παιχνιδιού ρόλων από τη σκοπιά του χαρακτήρα της.

Πώς να συντονίσετε το παιχνίδι ρόλων:

Ενθαρρύνετε την αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο: όχι «Η Μπεατρίς πιστεύει ότι...», αλλά «όταν εγώ (η Μπεατρίς) μπαίνω στη ράμπα, νιώθω...». Η αλλαγή του γραμματικού προσώπου ενεργοποιεί την ενσώματη ενσυναίσθηση.

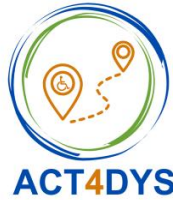
Φάση 3 – Συν-σχεδιασμός (45 λεπτά – 1 ώρα και 10 λεπτά)

Οι ομάδες αναπτύσσουν τρεις προτάσεις παρέμβασης. Να θυμάστε:

- Μικρής κλίμακας και επαληθεύσιμες: μια αλλαγή που μπορεί να υλοποιηθεί σε 30 ημέρες
- Μια πρόταση πρέπει να αφορά τη βιωσιμότητα/το κλίμα (σκιά, βλάστηση, ενεργή κινητικότητα)

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Μια πρόταση πρέπει να εμπλέκει τους ίδιους τους νέους στην υλοποίηση ή τη δοκιμή της
- Μια πρόταση πρέπει να εστιάζει στη συμπερίληψη

Παραδείγματα τακτικών παρεμβάσεων (παρουσιάζονται προφορικά, χωρίς να επιβάλλονται):

- Προσωρινή απτική (ανάγλυφη) λωρίδα καθοδήγησης + αρωματικά φυτά στα παρτέρια → προσανατολισμός για τη Σοφία
- Τραπεζί πικνίκ με χώρο στα πλάγια για αναπηρικό αμαξίδιο + αναρρχώμενο φυτό → Μπεατρίς και Ινές έχουν βιώσιμη σκίαση
- Σταθεροποιημένη (συμπυκνωμένη) διαδρομή πρόσβασης → προς τη ζώνη skate για τον Τόμας
- Ήσυχη γωνιά με ψηλούς φράχτες + πυκνό χλοοτάπητα → για τη Μαριάννα

Φάση 4 – Παρουσιάσεις και διαπραγμάτευση (1 ώρα και 10 λεπτά – 1 ώρα και 25 λεπτά)

Κάθε ομάδα παρουσιάζει 1–2 προτάσεις σε δύο λεπτά. Ερωτήσεις για συζήτηση με όλη την ομάδα:

- Ποιος ωφελείται περισσότερο; Και ποιος θα μπορούσε να ζημιωθεί ή να παραμεληθεί;
- Είναι αυτές οι τρεις αλλαγές συμβατές μεταξύ τους ή δημιουργούν σύγκρουση χρήσης;
- Αν είχατε 5.000 ευρώ και 3 μήνες, από πού θα ξεκινούσατε;
- Πώς μπορούν οι νέοι να συμμετάσχουν σε αυτές τις μαρτυρίες;

Κλείσιμο – «Τι αποκομίζω από αυτό;» (1 ώρα και 25 λεπτά – 1 ώρα και 30 λεπτά)

Κάθε συμμετέχων γράφει μία πρόταση (πράσινο post-it):

«Ένα πράγμα που θα ρωτήσω τους νέους όταν θα ασχοληθώ με τους δημόσιους χώρους στην κοινότητά μου».

Τοποθετήστε τα post-it σε έναν ορατό πίνακα. Τραβήξτε μια φωτογραφία ως συλλογική ανάμνηση της συνεδρίας.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Β. Ο Κήπος με τις ακακίες – Αφήγηση

Αυτός ο κήπος δεν υπάρχει με αυτό το όνομα. Υπάρχει όμως σε πολλές πόλεις. Ίσως και στη δική σας.

Ο κήπος υπάρχει εδώ και περισσότερα από 80 χρόνια. Στο κέντρο του βρίσκεται ένα σιντριβάνι που δεν λειτουργεί από το 2019 – «υπό επισκευή». Κατά μήκος του βόρειου τοίχου υπάρχουν προσεγμένοι θάμνοι με τριανταφυλλίες. Διαθέτει επίσης παλιά, επιβλητικά δέντρα, οι ρίζες των οποίων, με την πάροδο των δεκαετιών, έχουν ανασηκώσει το οδόστρωμα –ένα εκατοστό εδώ, δύο εκατοστά εκεί– δημιουργώντας μια επιφάνεια γεμάτη ανωμαλίες και ρωγμές. Ο κήπος εκτείνεται σε περίπου 1,8 εκτάρια. Είναι αρκετά μεγάλος ώστε να δίνει την αίσθηση της ευρυχωρίας, αλλά και αρκετά μικρός ώστε όλα τα μονοπάτια να καταλήγουν τελικά στο κέντρο του.

Η κύρια είσοδος είναι προσβάσιμη μέσω τριών σκαλοπατιών –μικρών, σχεδόν μη φανερών– που χωρίζουν τον πεζόδρομο από τον κήπο. Υπάρχει επίσης μια πλευρική ράμπα. Η ράμπα υπάρχει, αλλά το υλικό που έχει χρησιμοποιηθεί δεν προσφέρει την απαραίτητη πρόσφυση. Επιπλέον, ένα από τα αιωνόβια δέντρα βρίσκεται ακριβώς δίπλα στη ράμπα και, από την κατασκευή της το 2017, οι ρίζες του προκαλούν ολοένα και περισσότερες ανωμαλίες στην επιφάνειά της. Οι παραμορφώσεις αυτές έχουν πλέον φτάσει σε τέτοιο βαθμό, ώστε τα άτομα που χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο να μην μπορούν πλέον να τη χρησιμοποιήσουν αυτόνομα.

Στο εσωτερικό του κήπου

Τα κύρια μονοπάτια είναι στρωμένα με πορτογαλικό κυβόλιθο. Για όσους χρησιμοποιούν αναπηρικό αμαξίδιο, αυτό σημαίνει συνεχείς κραδασμούς. Για τα άτομα με μειωμένη όραση που χρησιμοποιούν λευκό μπαστούνι, πρόκειται για ένα απρόβλεπτο δάπεδο.

Τα δευτερεύοντα μονοπάτια είναι χωμάτινα. Το καλοκαίρι, σηκώνουν σκόνη. Το χειμώνα, λασπώνονται. Δεν είναι οριοθετημένα, δεν διαθέτουν δικό τους φωτισμό. Ο φωτισμός του δρόμου καλύπτει μόνο περίπου το μισό του κήπου.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα παγκάκια είναι από κρύα πέτρα, και δεν έχουν πλάτη. Δεν υπάρχουν πρίζες. Δεν υπάρχει Wi-Fi. Δεν υπάρχει στέγαστρο ή κατασκευή που να προστατεύει από τον έντονο ήλιο του Ιουλίου ή τη βροχή του Νοεμβρίου.

❖ Τι μας λένε τα δεδομένα;

Σε μια έρευνα που διεξήγαγε το δημοτικό συμβούλιο το 2023:

- Το 68% των κατοίκων ηλικίας 18 έως 29 ετών δεν χρησιμοποιεί τον κήπο τακτικά.
- Λόγοι που αναφέρθηκαν: «δεν υπάρχει τίποτα να κάνω» (41%), «δεν νιώθω άνετα» (29%), «δεν είναι ασφαλές τη νύχτα» (22%).
- Λιγότερο από το 12% των καθημερινών χρηστών είναι νέοι ηλικίας 18 έως 35 ετών.

Το ποσοστό των νέων ενηλίκων με αναπηρία που χρησιμοποιούν τακτικά τον κήπο είναι άγνωστο – δεν έχει μετρηθεί ποτέ.

Γ. Μαρτυρίες χαρακτήρων

Εκτυπώστε αυτό το φύλλο εργασίας, κόψτε τις κάρτες και μοιράστε μία κάρτα σε κάθε συμμετέχοντα. Κάθε μέλος της ομάδας υιοθετεί την οπτική του χαρακτήρα του καθ' όλη τη διάρκεια της συνεδρίας.

Μπεατρίς, 22 ετών

Φοιτήτρια – Χρήστρια χειροκίνητου αναπηρικού αμαξιδίου

«Μου αρέσει να πηγαίνω στον κήπο με τους φίλους μου. Όμως δεν καταφέραμε ποτέ να ακολουθήσουμε τη διαδρομή που θέλαμε. Το κύριο μονοπάτι είναι το πιο όμορφο, αλλά η επιφάνειά του προκαλεί τόσο έντονους κραδασμούς που μετά από δέκα λεπτά αρχίζω να πονάω την πλάτη μου. Ούτε τα παγκάκια βοηθούν: είναι τοποθετημένα ακριβώς δίπλα στα μονοπάτια και δεν υπάρχει χώρος δίπλα τους για να σταθμεύσω το αμαξίδιό μου και να είμαι στο ίδιο επίπεδο με τους φίλους μου. Μια φορά, χρειάστηκε να χρησιμοποιήσω την τουαλέτα για άτομα με αναπηρία – ήταν κλειδωμένη. Το κλειδί πρέπει να ζητηθεί από το κοινοτικό συμβούλιο, το οποίο είναι ανοιχτό μόνο από τις 9 το πρωί έως το μεσημέρι. Τελικά, αναγκάστηκα να φύγω από τον κήπο.»

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τι θα ήθελα: Ένα συνεχές, επίπεδο μονοπάτι που να διασχίζει τον κήπο από τη μία άκρη στην άλλη· παγκάκια με χώρο στο πλάι για αναπηρικά αμαξίδια· μια πραγματικά προσβάσιμη τουαλέτα.

Μαριάννα, 19 ετών

Διαταραχή του φάσματος του αυτισμού · Αισθητηριακή υπερευαισθησία

«Μερικές φορές έχω πραγματικά ανάγκη να βγω από το σπίτι και να πάω σε έναν χώρο με πράσινο για να πάρω λίγο αέρα. Όμως τα πάρκα μπορεί να με δυσκολεύουν. Υπάρχει πολύς θόρυβος, πολύς κόσμος, πολλά πράγματα συμβαίνουν ταυτόχρονα. Στον κήπο υπάρχει μια γωνιά με μεγάλα δέντρα που μου αρέσει πολύ. Το φως είναι πιο απαλό και ακούς τα πουλιά. Το πρόβλημα είναι να φτάσω εκεί: όλα τα μονοπάτια περνούν από τον κεντρικό χώρο, όπου πάντα υπάρχει μουσική, παιδιά που τρέχουν, άνθρωποι που μιλάνε δυνατά. Μερικές φορές τα καταφέρνω. Άλλες φορές γυρίζω πίσω.»

Τι θα ήθελα: Ένα ήσυχο μέρος με σκιά και γρασίδι. Δεν χρειάζεται να είναι μεγάλο, αλλά να είναι προσβάσιμο χωρίς να χρειάζεται να περάσω μέσα από το χάος.

Σοφία, 26 ετών

Περιορισμένη όραση (μερική λειτουργική όραση, χωρίς συνοδό)

«Έχω πάει πολλές φορές στον κήπο, οπότε γνωρίζω περίπου τον χώρο. Όμως, αν μπω από διαφορετική είσοδο, χάνω τον προσανατολισμό μου. Δεν υπάρχει τίποτα που να μου υποδεικνύει πού βρίσκομαι – ούτε διαφορετική υφή στο δάπεδο, ούτε κάποιος ήχος αναφοράς. Μια φορά, μπήκα από μια πλαϊνή είσοδο και μου πήρε σχεδόν είκοσι λεπτά να συνειδητοποιήσω πού βρισκόμουν. Κατέληξα να στέκομαι εκεί περιμένοντας να περάσει κάποιος για να ζητήσω βοήθεια. Ήταν παράξενο, γιατί ένιωσα σαν το πρόβλημα να ήταν δικό μου.»

Αυτό που ήθελα: Ανάγλυφο/απτικό δάπεδο στις εισόδους και σε βασικά σημεία διασταύρωσης. Και αρωματικά φυτά στα παρτέρια – εκτός από το ότι ομορφαίνουν τον χώρο, με βοηθούν να προσανατολίζομαι μέσω της όσφρησης.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τόμας, 18 ετών

Σκέιτερ · Πρόσφατος τραυματισμός στον αστράγαλο

«Έρχομαι σε αυτόν τον κήπο από μικρός για να κάνω σκέιτ. Υπάρχει ένας πλακόστρωτος χώρος που είναι ιδανικός γι' αυτό. Πριν από δύο μήνες τραυματίστηκα στον αστράγαλο. Νόμιζα ότι θα μπορούσα να έρχομαι έτσι κι αλλιώς, απλώς για να είμαι με τους φίλους μου. Όμως η διαδρομή μέχρι εκεί είναι γεμάτη ανωμαλίες. Μεταξύ του πεζοδρομίου και των ριζών των δέντρων που ανυψώνουν το έδαφος, η πρόσβαση σε εκείνο το σημείο είναι πολύ δύσκολη για μένα αυτή τη στιγμή. Οι φίλοι μου συνεχίζουν να πηγαίνουν τα ελεύθερα απογεύματά τους, αλλά εγώ γυρίζω σπίτι.»

Τι θα ήθελα: Μια διαδρομή που να σε οδηγεί στη ζώνη του σκέιτ χωρίς να μοιάζει με πίστα εμποδίων.

Ινές, 22 ετών

Εργαζόμενη φοιτήτρια

«Μεταξύ των μαθημάτων και της τηλεργασίας, περνάω πολλές ώρες στον υπολογιστή. Μερικές φορές, θα ήθελα να μελετώ στον κήπο αντί να είμαι πάντα κλεισμένη στη βιβλιοθήκη ή σε κάποιο καφέ. Όμως, στον κήπο δεν υπάρχουν τραπέζια. Ούτε άνετα μέρη όπου μπορείς να με μελετήσεις με τον υπολογιστή σου. Τα παγκάκια είναι από πέτρα και δεν έχουν πλάτη. Μετά από λίγο, με πιάνει πόνος στην πλάτη. Επίσης, δεν υπάρχει σταθερή σκιά για μεγάλο μέρος του απογεύματος – και το κινητό πάντα καταλήγει να μένει χωρίς μπαταρία.»

Τι θα ήθελα: Απλά τραπέζια με σκιά, μερικά πιο άνετα παγκάκια και ίσως σημεία φόρτισης με ηλιακή ενέργεια.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ACT4DYS

Δ. Φύλλο εργασίας – Φάση 1: Διάγνωση

Ομάδα: _____

Χαρακτήρες: _____ / _____ / _____ / _____

Οδηγίες (15–20 λεπτά)

Διαβάστε την αφήγηση για τον Κήπο με τις ακακίες και, ο καθένας από τη σκοπιά του χαρακτήρα του, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις. Στη συνέχεια, μοιραστείτε τις απαντήσεις σας ως ομάδα.

Ποιο χαρακτηριστικό του κήπου πρόσεξε πρώτα ο χαρακτήρας σας;

Ποια είναι τα δύο κύρια προβλήματα που εντοπίζετε από την οπτική του χαρακτήρα σας;

Ποια ομάδα ή ομάδες νέων δεν αντικατοπτρίζονται σε αυτόν τον κήπο; Γιατί;

Σε ποια σημεία συμπίπτουν οι οπτικές των χαρακτήρων σας; Σε ποια σημεία διαφέρουν;

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ACT4DYS

Ε. Φύλλο εργασίας – Φάση 2: Παιχνίδι ρόλων και μαρτυρίες

Οδηγίες (15–20 λεπτά)

Κάθε μέλος της ομάδας απαντά από τη σκοπιά του χαρακτήρα του. Χρησιμοποιήστε πρώτο πρόσωπο. Στη συνέχεια, συζητήστε ως ομάδα τις διαφορές και τα κοινά σημεία.

Χαρακτήρας	Ποια εμπόδια συναντώ σε αυτόν τον κήπο;	Τι χρειάζομαι ή τι θέλω από αυτόν τον χώρο;
Μπεατρίς		
Μαριάννα		
Σόφια		
Τόμας		
Ινές		

Ποια κοινά μοτίβα προκύπτουν από τις διάφορες μαρτυρίες; Ποιες κοινές ανάγκες εντοπίζετε;

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ACT4DYS

ΣΤ. Φύλλο Συν-Σχεδιασμού – Φάση 3: Τρεις πιθανές αλλαγές

Οδηγίες (20–25 λεπτά)

Προτείνετε τρεις συγκεκριμένες παρεμβάσεις. Κάθε μία από αυτές πρέπει:

- Να ανταποκρίνεται στις ανάγκες ενός ή περισσότερων χαρακτήρων·
- Να είναι ρεαλιστική και επαληθεύσιμη (χαμηλού κόστους, αναστρέψιμη, εφικτή σε 30–90 ημέρες)
- Τουλάχιστον μία από αυτές να έχει διάσταση βιωσιμότητας (πράσινο, σκιά, κλίμα) και μια άλλη διάσταση προσβασιμότητας (φυσική ή αισθητηριακή)

ΑΛΛΑΓΗ 1

Ποια αλλαγή προτείνουμε;

Ποιος ωφελείται;	Ποιος μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά;	Πώς θα εμπλέξουμε τους νέους στην υλοποίηση;

ΑΛΛΑΓΗ 2 – (συμπεριλάβετε μια διάσταση βιωσιμότητας/κλίματος)

Ποια αλλαγή προτείνουμε;

Ποιος ωφελείται;	Ποιος μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά;	Πώς θα εμπλέξουμε τους νέους στην υλοποίηση;

ΑΛΛΑΓΗ 3

Ποια αλλαγή προτείνουμε;

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ACT4DYS

Ποιος ωφελείται;	Ποιος μπορεί να επηρεαστεί αρνητικά;	Πώς θα εμπλέξουμε τους νέους στην υλοποίηση;

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ζ. Ανταλλαγή απόψεων και συζήτηση

Μετά τις παρουσιάσεις, αφιερώστε 5 λεπτά για ατομικό και ομαδικό αναστοχασμό.

Ερωτήσεις για ομαδική συζήτηση (αν το επιτρέπει ο χρόνος)

- Ποια ήταν η πιο αναπάντεχη πρόταση που ακούσατε από μια άλλη ομάδα;
- Ποιες συγκρούσεις μεταξύ διαφορετικών χρήσεων εντοπίσατε; Πώς έγινε η διαπραγμάτευσή τους;
- Αν παρουσιάζατε αυτές τις ιδέες στο Δημοτικό Συμβούλιο αύριο, ποια επιχειρήματα θα χρησιμοποιούσατε;
- Πώς θα μπορούσατε να επαναλάβετε αυτή την άσκηση με νέους από την κοινότητά σας, χρησιμοποιώντας ένα πραγματικό τοπικό πάρκο;

Βασικές αρχές που πρέπει να ληφθούν υπόψη

	Η προσβασιμότητα δεν αποτελεί ξεχωριστή κατηγορία: είναι η βασική προϋπόθεση για έναν αξιοπρεπή δημόσιο χώρο.
	Ό,τι είναι βιώσιμο είναι και χωρίς αποκλεισμούς: η σκιά, το πράσινο και τα σταθερά δάπεδα ανταποκρίνονται στις κλιματικές συνθήκες και στις ανάγκες κινητικότητας.
	Η αρχή μικρής κλίμακας δεν είναι κακή: μια δοκιμασμένη τακτική παρέμβαση αποτελεί το καλύτερο επιχείρημα για μια μόνιμη παρέμβαση.
	Η φωνή των χρηστών είναι πληροφορία: οι μαρτυρίες της Μπεατρίς, της Μαριάννας, της Σοφίας, του Τόμας και της Ινές λένε περισσότερα από οποιαδήποτε τεχνική έκθεση.

Ενότητα 3 – ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ & ΑΣΚΗΣΗ

Η ακόλουθη δραστηριότητα και άσκηση μπορούν να χρησιμοποιηθούν κατά τη διάρκεια της προσομοίωσης ή ως προπαρασκευαστικές/υποστηρικτικές εργασίες. Είναι ευθυγραμμισμένες με τους ρόλους του σεναρίου και χωρίζονται σε τέσσερις φάσεις.

1. Άσκηση ρόλων στη φάση σχεδιασμού

α) Ρόλος του αστικού σχεδιαστή – «Δομή και Ροές»

Άσκηση: Χρησιμοποιώντας τον βασικό χάρτη του πάρκου, εντοπίστε τις διαδρομές κυκλοφορίας, τις «νεκρές ζώνες» και τα σημεία σύγκρουσης (π.χ. μεταξύ πεζών και ποδηλατών, ή μεταξύ ήσυχων και θορυβωδών περιοχών). Σημειώστε πού θα μπορούσαν να γίνουν γρήγορες, χαμηλού κόστους αλλαγές (διαγραμμίσεις, προσωρινά εμπόδια, φωτισμός) που θα διευκόλυναν τη χρήση του χώρου από τους νέους.

Αποτέλεσμα: Ένα απλοποιημένο διάγραμμα που απεικονίζει τις ροές κίνησης και 2–3 προτάσεις για την αναδιαμόρφωση μονοπατιών, εισόδων ή φωτισμού, ώστε να υποστηρίζονται καλύτερα οι συναντήσεις των νέων, η ορατότητα και οι μικτές δραστηριότητες.

Ερώτηση για συζήτηση: «Πώς μπορεί να προσαρμοστεί η διάταξη του πάρκου, ώστε οι νέοι να μπορούν να κινούνται, να συναντιούνται και να περνούν χρόνο με ασφάλεια;»

Από τη θεωρία στην πράξη	Δείτε το Μέρος 2 – Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια (ULL), και συγκεκριμένα την έννοια των ULL ως χώρου για πειραματισμό στον πραγματικό κόσμο. Η προσέγγιση του αστικού σχεδιαστή πρέπει να ενσωματώνει την οπτική του «ζωντανού εργαστηρίου»: ποιες αλλαγές μπορούν να δοκιμαστούν με αναστρέψιμο τρόπο πριν γίνουν μόνιμες;
---------------------------------	---

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

β) Ρόλος του συνηγόρου για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία – «Έλεγχος της εμπειρίας ως προς τη συμπερίληψη»

Άσκηση: Πραγματοποιήστε μια «νοητική περιήγηση» του πάρκου χρησιμοποιώντας έναν χάρτη: φανταστείτε βήμα προς βήμα πώς διαφορετικοί νέοι (π.χ. χρήστες αναπηρικών αμαξιδίων, νέοι με τύφλωση ή χαμηλή όραση, νέοι με αυτισμό) φτάνουν, κινούνται, περνούν χρόνο και χρησιμοποιούν τον χώρο, και καταγράψτε τα εμπόδια και τις ευκαιρίες σε κάθε τμήμα της διαδρομής.

Αποτέλεσμα: Μια λίστα ελέγχου με τουλάχιστον τρία βασικά εμπόδια και τρεις προτεινόμενες βελτιώσεις (π.χ. σαφέστερη σήμανση, μικρές ζώνες φιλικές προς τα άτομα με αισθητηριακές δυσκολίες, συμπεριληπτικός εξοπλισμός παιχνιδιού/αθλητισμού, καλύτερος φωτισμός στις εισόδους).

Ερώτηση: «Ποιες μικρές, ρεαλιστικές αλλαγές θα βελτίωναν άμεσα την εμπειρία των νέων με αναπηρία;»

Από τη θεωρία στην πράξη	Δείτε το Μέρος 3.1 - Συν-σχεδιασμός και το Μέρος 2.3 (Συμμετοχή των πολιτών) σχετικά με το επίπεδο συμμετοχής. Ένας έλεγχος προσβασιμότητας είναι πιο αποτελεσματικός όταν πραγματοποιείται με τη συμμετοχή νέων με αναπηρία, παρά όταν απλώς τους αφορά – το ιδανικό επίπεδο συμμετοχής εδώ είναι η «συμμετοχή μέσω της δράσης»
---------------------------------	--

γ) Ο ρόλος του εκπροσώπου των νέων – «Αίσθημα του ανήκειν και ταυτότητα»

Άσκηση: Χαρτογραφήστε τα σημεία όπου οι νέοι περνούν σήμερα τον χρόνο τους μέσα και γύρω από το πάρκο (ή όπου θα ήθελαν να περνούν τον χρόνο τους) και περιγράψτε τα συναισθήματα που συνδέονται με αυτά τα σημεία (ασφάλεια, ανία, έμπνευση, φόβος, ηρεμία).

Αποτέλεσμα: 1–2 προφίλ (personas) και ένας απλός «χάρτης διάθεσης» του πάρκου από την οπτική των νέων, με προσδιορισμό των περιοχών που αποτελούν προτεραιότητα για ενεργοποίηση.

Ερώτηση: «Τι θα έκανε αυτό το πάρκο να μοιάζει ‘δικό μας’ και όχι απλώς ένα μέρος από το οποίο περνάμε;»

Από τη θεωρία στην πράξη	Δείτε το Μέρος 3.2 – Προσεγγίσεις δημιουργίας, συγκεκριμένα εργαλεία βιωματικής διερεύνησης (probes) και παραγωγικές εργαλειοθήκες. Ο «χάρτης διάθεσης» που ζητείται σε αυτή την άσκηση αποτελεί ακριβώς ένα παράδειγμα παραγωγικής εργαλειοθήκης: έναν τρόπο να καταστούν ορατές υποκειμενικές εμπειρίες που θα ήταν δύσκολο να εκφραστούν λεκτικά σε μια συζήτηση.
---------------------------------	--

δ) Ρόλος συνηγόρου για το περιβάλλον/κλίμα – «Ένα πράσινο και ενεργό μέλλον»

Άσκηση: Προσδιορίστε ευκαιρίες για την ενσωμάτωση λύσεων βασισμένων στη φύση και ενεργής κινητικότητας (π.χ. δέντρα που προσφέρουν σκιά, μικροί χώροι πρασίνου, σημεία παροχής νερού, χώροι στάθμευσης ποδηλάτων/πατινιών) που συνάδουν με τον τρόπο ζωής των νέων και τους κλιματικούς στόχους.

Αποτέλεσμα: Μια λίστα με 3-4 παρεμβάσεις που συνδέουν τα περιβαλλοντικά οφέλη (σκιά, βιοποικιλότητα, μείωση της θερμοκρασίας) με την ευημερία των νέων (άνεση, παιχνίδι, αθλητισμός, κοινωνικοποίηση).

Ερώτηση: «Πώς μπορεί το πάρκο να υποστηρίξει τόσο την ανθεκτικότητα απέναντι στην κλιματική αλλαγή όσο και την ευημερία των νέων;»

Από τη θεωρία στην πράξη	Δείτε το Μέρος 1 – NEB, ιδίως τις αρχές της βιωσιμότητας και της αισθητικής. Οι λύσεις βασισμένες στη φύση (NBS) δεν αποτελούν απλώς περιβαλλοντικές τεχνικές – αποτελούν επίσης απαντήσεις στην ανάγκη για πιο ευχάριστους, φρέσκους και φιλόξενους χώρους για τους νέους.
---------------------------------	---

2. Ομαδική άσκηση συν-σχεδιασμού – «Από τις ιδέες στα πρωτότυπα»

Μόλις ολοκληρωθούν οι ατομικές ασκήσεις, οι ομάδες συνδυάζουν τις ιδέες τους σε ένα κοινό σχέδιο:

1. Βήμα 1: Κάθε ρόλος παρουσιάζει τα βασικά του συμπεράσματα (2–3 λεπτά ο καθένας).
2. Βήμα 2: Ως ομάδα, επιλέξτε 3–4 παρεμβάσεις προτεραιότητας (π.χ. αθλητικό κέντρο υπό τη συνδιαχείριση των νέων, ήσυχος κήπος, ευέλικτος χώρος εκδηλώσεων, βελτιωμένος φωτισμός και μονοπάτια).

3. Βήμα 3: Σχεδιάστε ένα απλό «σχέδιο τακτικού πρωτοτύπου» που να δείχνει τι θα μπορούσε να δοκιμαστεί πιλοτικά τους επόμενους 6–12 μήνες (π.χ. προσωρινός εξοπλισμός/έπιπλα, ζωγραφισμένα παιχνίδια στο δάπεδο, μικρές αθλητικές υποδομές, πιλοτικές εκδηλώσεις) και τι θα μπορούσε να αποτελέσει μακροπρόθεσμη επένδυση ή αλλαγή πολιτικής (π.χ. μόνιμος χώρος για σκέιτ, νέο στέγαστρο/περίπτερο).

3. Μικρο-σχέδιο Ζωντανού Εργαστηρίου – «Δοκιμή–Μάθηση–Προσαρμογή»

Από τη θεωρία στην πράξη	Δείτε το Μέρος 2.2 – Το πλαίσιο των «5 Ι» (Ενημέρωση, Έμπνευση, Έναρξη, Εφαρμογή, Αντίκτυπος). Τα βήματα του μικρο-σχεδίου σας θα πρέπει, με απλά λόγια, να αντιστοιχούν σε αυτές τις φάσεις. Από ποια φάση ξεκινάτε; Τι πρέπει να κάνετε πριν προχωρήσετε στην επόμενη;
---------------------------------	--

(Βίντεο στο YouTube – [Η διαδικασία του Ζωντανού Εργαστηρίου](#))

Με βάση το σχέδιο του τακτικού πρωτοτύπου της, κάθε ομάδα προετοιμάζει ένα σύντομο σχέδιο Ζωντανού Εργαστηρίου για το πάρκο, παρουσιάζοντας πώς θα εξελισσόταν με την πάροδο του χρόνου η συνδημιουργία υπό την ηγεσία των νέων, αντλώντας έμπνευση από τα Αστικά Ζωντανά Εργαστήρια και έργα όπως τα FURNISH και FASTER.

Προσδιορίζουν:

- Βήμα 1 – Κοινή πρόκληση: μία καθοδηγητική ερώτηση για το πάρκο, π.χ. «Πώς μπορεί αυτό το πάρκο να γίνει ένας ασφαλής χώρος συνάντησης το βράδυ για νέους (18–29)»;
- Βήμα 2 – Συν-εξερεύνηση: 2–3 δραστηριότητες για την κατανόηση των αναγκών των νέων (περίπατοι χαρτογράφησης, φωτογραφικά ημερολόγια, σύντομες έρευνες).
- Βήμα 3 – Συν-σχεδιασμός: αριθμός και είδος των εργαστηρίων, ποιοι θα προσκληθούν (νέοι, οργανώσεις ατόμων με αναπηρία, προσωπικό του δήμου, γείτονες) και τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν.
- Βήμα 4 – Δημιουργία πρωτοτύπων: δύο συγκεκριμένες τακτικές παρεμβάσεις που η ομάδα θα δοκιμάσει επιτόπου (π.χ. μονοήμερο αθλητικό φεστιβάλ για

νέους, προσωρινή γωνιά για νέους, προσωρινές διαγραμμίσεις για κοινόχρηστα γήπεδα).

- Βήμα 5 – Αναστοχασμός και επέκταση: πώς θα τεκμηριώσουν και θα αξιολογήσουν τα αποτελέσματα (φωτογραφίες, σχόλια, σύντομα ερωτηματολόγια) και πώς τα θετικά αποτελέσματα θα μπορούσαν να μετατραπούν σε μόνιμες αλλαγές ή προτάσεις πολιτικής.

4. Ερωτήσεις για τη συζήτηση απολογισμού

Μετά τις παρουσιάσεις, οι συντονιστές/τριες (εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας) διεξάγουν μια συζήτηση απολογισμού, όπου οι συμμετέχοντες αναστοχάζονται τόσο για τη διαδικασία όσο και το περιεχόμενο.

Οι συντονιστές/τριες μπορούν να χρησιμοποιήσουν ερωτήσεις όπως:

- Ποιος ρόλος σας φάνηκε πιο απαιτητικός και γιατί;
- Πώς η παρουσία (ή η απουσία) της οπτικής των ατόμων με αναπηρία άλλαξε το τελικό σας σχέδιο;
- Πού αισθανθήκατε ένταση μεταξύ των επιθυμιών των νέων και των θεσμικών περιορισμών (προϋπολογισμός, κανονισμοί, γείτονες);
- Ποια είναι μια συγκεκριμένη δραστηριότητα που θα μπορούσατε να υλοποιήσετε στο δικό σας πλαίσιο εντός των επόμενων έξι μηνών, για να ξεκινήσετε μια διαδικασία συν-ανάπτυξης υπό την ηγεσία των νέων;

Αυτές οι δραστηριότητες και οι ερωτήσεις διασφαλίζουν ότι οι συμμετέχοντες δεν κατανοούν απλώς τις έννοιες, αλλά βιώνουν στην πράξη τι σημαίνει να συντονίζουν τη συν-δημιουργία δημόσιων χώρων υπό την ηγεσία των νέων, προετοιμάζοντάς τους να μεταφέρουν αυτές τις δεξιότητες σε πραγματικά έργα.

Ενότητα 2 – ΚΛΙΜΑΚΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Κριτήρια αξιολόγησης για το Σενάριο 3: Δημιουργώντας δημόσιους χώρους φιλικούς προς τους νέους

Κριτήρια	5 - Άριστο	4 - Πολύ καλό	3 - Ικανοποιητικό	2 - Χρειάζεται βελτίωση	1 - Μη ικανοποιητικό
Χρήση μαρτυριών χαρακτήρων στον συν-σχεδιασμό	Οι προτάσεις βασίζονται με σαφή και άμεσο τρόπο σε συγκεκριμένα στοιχεία από πολλαπλές μαρτυρίες χαρακτήρων (Μπεατρίς, Μαριάννα, Σοφία, Τόμας, Ινές). Η ομάδα κάνει ρητές συνδέσεις μεταξύ των εμποδίων ή των επιθυμιών που εκφράζει κάθε χαρακτήρας και των προτεινόμενων αλλαγών, επιδεικνύοντας βαθιά ενσυναίσθηση απέναντι σε διαφορετικά προφίλ χρηστών.	Οι προτάσεις ανταποκρίνονται καλά σε αρκετές μαρτυρίες· η ομάδα λαμβάνει υπόψη τα συγκεκριμένα εμπόδια και τις επιθυμίες που περιγράφουν οι χαρακτήρες, ακόμη και αν δεν εκπροσωπούνται εξίσου όλες οι φωνές στις τελικές παρεμβάσεις.	Η ομάδα παραπέμπει στις μαρτυρίες των χαρακτήρων και τις χρησιμοποιεί ως πηγή έμπνευσης, αλλά οι συνδέσεις μεταξύ των προτάσεων και συγκεκριμένων εμποδίων ή επιθυμιών είναι μόνο εν μέρει ανεπτυγμένες ή εφαρμόζονται με ασυνέπεια στις τρεις αλλαγές.	Οι προτάσεις παραμένουν ως επί το πλείστον γενικές· οι μαρτυρίες αναφέρονται επιφανειακά ή δεν συνδέονται σαφώς με τις προτεινόμενες αλλαγές – οι παρεμβάσεις θα μπορούσαν να είχαν σχεδιαστεί χωρίς να ληφθούν υπόψη οι οπτικές των χαρακτήρων.	Οι μαρτυρίες των χαρακτήρων αγνοούνται σε μεγάλο βαθμό· οι προτάσεις δεν δείχνουν κανένα στοιχείο ενσυναίσθητης ανάγνωσης των καρτών των χαρακτήρων και θα μπορούσαν να είχαν γραφτεί χωρίς να ληφθούν υπόψη.
Συμπερίληψη και ευαισθητοποίηση σε θέματα αναπηρίας	Οι προτάσεις εντοπίζουν με σαφήνεια σημαντικά φυσικά, αισθητηριακά και κοινωνικά εμπόδια (π.χ. πλακόστρωτα μονοπάτια, μη προσβάσιμη ράμπα, έλλειψη ήσυχων ζωνών, απουσία απτικής καθοδήγησης) που επηρεάζουν νέους με διαφορετικές αναπηρίες και καταστάσεις ζωής, και προτείνουν ρεαλιστικές, συγκεκριμένες προσαρμογές που μειώνουν αυτά τα εμπόδια· η συμπερίληψη είναι εμφανής και στις τρεις προτεινόμενες αλλαγές.	Εντοπίζονται διάφορα σχετικά ζητήματα προσβασιμότητας και συμπερίληψης (φυσικά, αισθητηριακά, κοινωνικά) και η ομάδα προσφέρει αξιόλογες ιδέες για την αντιμετώπισή τους, ακόμη και αν ορισμένα προφίλ χαρακτήρων ή τύποι εμποδίων δεν έχουν διερευνηθεί εξονυχιστικά.	Η ομάδα αναγνωρίζει μερικά ζητήματα προσβασιμότητας και συμπερίληψης και προτείνει βασικές προσαρμογές, οι οποίες όμως έχουν περιορισμένο εύρος ή δεν είναι άμεσα σχετικές με το προτεινόμενο σχέδιο· παραβλέπονται οι ανάγκες τουλάχιστον ενός χαρακτήρα.	Η αναπηρία ή η συμπερίληψη αναφέρονται εν συντομία, με ασαφή μέτρα· η ομάδα επιδεικνύει περιορισμένη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι διαφορετικές αναπηρίες μεταφράζονται σε συγκεκριμένες χωρικές ανάγκες στο πλαίσιο του Jardim das Acacias.	Η αναπηρία και η συμπερίληψη δεν λαμβάνονται υπόψη· οι προτάσεις ενδέχεται να διατηρήσουν ή να αυξήσουν τα υπάρχοντα εμπόδια που περιγράφονται στην αφήγηση του σεναρίου.

Κριτήρια	5 - Άριστο	4 - Πολύ καλό	3 - Ικανοποιητικό	2 - Χρειάζεται βελτίωση	1 - Μη ικανοποιητικό
Ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας	Τουλάχιστον μία πρόταση περιλαμβάνει μια ουσιαστική διάσταση βιωσιμότητας (π.χ. κατασκευές σκίασης, αρωματικά φυτά για αισθητηριακό προσανατολισμό, σταθεροποιημένες διαπερατές επιφάνειες, σημεία φόρτισης με ηλιακή ενέργεια, μικρός κήπος) που συνδέεται σαφώς με το πώς θα ωφεληθούν οι νέοι όσον αφορά την άνεση, την ανθεκτικότητα απέναντι στις κλιματικές συνθήκες ή την καθημερινή χρήση· η σύνδεση μεταξύ βιωσιμότητας και συμπερίληψης γίνεται ρητά.	Η ομάδα περιλαμβάνει σχετικές ιδέες βιωσιμότητας και τις συνδέει σε γενικές γραμμές με τη βελτίωση της εμπειρίας των νέων (π.χ. σκίαση που συνδέεται με την ανάγκη της ινές να εργάζεται σε εξωτερικούς χώρους, βλάστηση που συνδέεται με την ανάγκη της Μαριάννας για μια ήσυχη πράσινη γωνιά), ακόμη και αν η σύνδεση αυτή δεν αναπτύσσεται πλήρως σε όλες τις προτάσεις.	Τα χαρακτηριστικά βιωσιμότητας αναφέρονται με γενικούς όρους (π.χ. «περισσότερα δέντρα», «καλύτερος φωτισμός») με περιορισμένη ανάλυση του τρόπου με τον οποίο επηρεάζουν την εμπειρία των συγκεκριμένων χαρακτήρων στον χώρο· η απαιτούμενη διάσταση της βιωσιμότητας είναι παρούσα, αλλά επιφανειακή.	Οι περιβαλλοντικές ή διαστάσεις βιωσιμότητας είναι περιορισμένες ή αντιμετωπίζονται ως διακοσμητικά στοιχεία· οι προτάσεις της ομάδας ενδέχεται, χωρίς την κατάλληλη πρόβλεψη, να αυξάνουν τις σκληρές επιφάνειες, την εξάρτηση από το αυτοκίνητο ή την αισθητηριακή επιβάρυνση του χώρου.	Δεν δίνεται καμία προσοχή στην ποιότητα του περιβάλλοντος ή στην κλιματική άνεση· οι προτάσεις θα μπορούσαν να καταστήσουν τον κήπο λιγότερο ευχάριστο, λιγότερο βιώσιμο ή λιγότερο προσβάσιμο από ό,τι είναι σήμερα.
Ρεαλισμός και πρακτικότητα των προτεινόμενων αλλαγών	Όλες οι προτεινόμενες αλλαγές είναι μικρής κλίμακας, συγκεκριμένες και θα μπορούσαν ρεαλιστικά να δοκιμαστούν πιλοτικά εντός 30–90 ημερών με περιορισμένους πόρους (π.χ. προσωρινές λωρίδες απτικής καθοδήγησης, μετακινούμενα τραπέζια πικνίκ με χώρο για αναπηρικά αμαξίδια, διαδρομές οριοθετημένες με σχοινί και αρωματικές φυτεύσεις)· η ομάδα επιδεικνύει επίγνωση των περιορισμών, όπως το κόστος, οι άδειες και η συντήρηση.	Οι περισσότερες προτάσεις είναι ρεαλιστικές και θα μπορούσαν να δοκιμαστούν με κάποια οργάνωση. Η εφαρμοσιμότητα είναι γενικά καλή, ακόμη και αν ορισμένες λεπτομέρειες (κόστος, εγκρίσεις, σειρά υλοποίησης) δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως. Η ομάδα αναγνωρίζει ότι οι μικρές και δοκιμαστικές αλλαγές είναι προτιμότερες από μεγάλες, μόνιμες παρεμβάσεις.	Η ομάδα περιλαμβάνει ορισμένες εφικτές ιδέες, όμως η προσοχή στην πρακτική εφαρμογή παρουσιάζει ασυνέπειες. Κάποιες αλλαγές φαίνονται ρεαλιστικές, ενώ άλλες παραμένουν περισσότερο αισιόδοξες ή ασαφείς. Η διάκριση μεταξύ μιας τακτικής πιλοτικής παρέμβασης και μιας μόνιμης ανακαίνισης δεν είναι πάντα σαφής.	Οι προτάσεις είναι ασαφείς, υπερβολικά φιλόδοξες ή ανεπαρκώς προσαρμοσμένες στους περιορισμούς του σεναρίου· είναι δύσκολο να φανταστεί κανείς τους στην πράξη, ακόμη και σε μικρή κλίμακα.	Το σχέδιο είναι σαφώς μη εφαρμόσιμο ή εσωτερικά ασυνεπές· δεν υπάρχει καμία ένδειξη για το πώς θα μπορούσε να υλοποιηθεί οποιαδήποτε πρόταση, ακόμη και προσωρινά· η ομάδα δεν έχει ασχοληθεί με την έννοια της βραχυπρόθεσμης, δοκιμαστικής αλλαγής.

Κριτήρια	5 - Άριστο	4 - Πολύ καλό	3 - Ικανοποιητικό	2 - Χρειάζεται βελτίωση	1 - Μη ικανοποιητικό
Διαπραγμάτευση αντικρουόμενων αναγκών και χρήσεων	Η ομάδα εντοπίζει ρητά τουλάχιστον μία πιθανή σύγκρουση μεταξύ των προτεινόμενων αλλαγών ή μεταξύ των αναγκών διαφορετικών χαρακτήρων (π.χ. ένας πολυσύχναστος χώρος για σκέιτ έναντι της ανάγκης της Μαριάννας για ησυχία) και προτείνει έναν αξιόπιστο τρόπο διαπραγμάτευσης ή μετριασμού αυτής της σύγκρουσης· η συλλογιστική αντανακλά κατανόηση του κοινόχρηστου δημόσιου χώρου.	Η ομάδα αναγνωρίζει πιθανές συγκρούσεις ή συμβιβασμούς μεταξύ των προτάσεων της και εξετάζει πώς ενδέχεται να επηρεαστούν οι διάφορες ομάδες χρηστών, ακόμη και αν η στρατηγική διαπραγμάτευσής της δεν είναι πλήρως ανεπτυγμένη.	Η ομάδα αναφέρει ότι ενδέχεται να προκύψουν συγκρούσεις, αλλά δεν τις εξετάζει ουσιαστικά· η παρουσίαση επικεντρώνεται κυρίως στα οφέλη, χωρίς να λαμβάνει σοβαρά υπόψη ποιοι ενδέχεται να βρεθούν σε μειονεκτική θέση ή να αποκλειστούν από τις προτάσεις.	Δεν λαμβάνονται υπόψη οι συγκρούσεις μεταξύ χρήσεων ή αναγκών· η ομάδα παρουσιάζει τις προτάσεις ως καθολικά επωφελείς, χωρίς να εξετάζει πιθανές εντάσεις ή περιπτώσεις αποκλεισμού.	Η ομάδα δεν δείχνει να έχει επίγνωση του γεγονότος ότι ο δημόσιος χώρος ενέχει ανταγωνιστικές ανάγκες· οι προτάσεις παρουσιάζονται χωρίς καμία εξέταση των συμβιβασμών, των συγκρούσεων ή της ποικιλομορφίας της ομάδας των χρηστών.